

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΣΕΩΝ.

Ἡ μετανάστασις εἶναι ἐκουσία ἢ ἀκουσία ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, εἰς ἃς διατελεῖ ὁ μετανάστης, ἄτομον εἶναι οὗτος, οἰκογένεια, ἢ λαός. Ἡ σημαντικωτέρα ἐμφάνισις τῶν μεταναστάσεων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι μᾶλλον ἔργον ἀνάγκης. Μὴ δυνάμενοι οἱ κάτοικοι χώρας τινος νὰ συντηρηθῶσιν ἐν αὐτῇ, ἐκπατρίζονται ζητοῦντες εἰς ξένην γῆν ὅ,τι ἢ ἑαυτῶν τοῖς ἀρνεῖται. Σχηματίζεται τοιοῦτοτρόπως ἀδιάκοπον ρεῦμα μεταναστάσεων, λειτουργοῦν καθ' ὅλας τὰς περιόδους. "Ὅταν ἄτομα ἀπλῶς μετακινῶνται, ἡ μεταβολὴ ἐνεργεῖται ἄνευ κλονισμῶν καὶ σχεδὸν ἀνεπαισθήτως. "Ὅταν ὁμάδες ἀτόμων ἀπομακρύνονται, ἐθνικὴ συγκίνησις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ζωηρὰ καταλαμβάνει καὶ τὴν χώραν ἐξ ἧς φεύγουσι καὶ τὴν χώραν εἰς ἣν ἐγκαθιστῶνται. Τέλος ὅταν λαοὶ ὀλόκληροί μετακινῶνται, τὸ σχηματιζόμενον ἐντεῦθεν ρεῦμα ἀποτελεῖ τὰς μεγάλας τοῦ ἀνθρωπίνου κόσμου μεταβολάς, ἐν ταῖς ὁποίαις τὸ παρὸν συντρίβεται, νέοι δὲ ὀρίζοντες ἀνοίγονται εἰς τὸ μέλλον τῶν ἐκ τοῦ χωνευτηρίου τῆς ἐθνικῆς μεταναστάσεως ἀναδιοργανιζομένων νέων κοινωνιῶν.

Τὸ ἰσχυρότερον ἐλατήριο τῶν μεταναστάσεων εἶναι οἰκονομικόν, διότι αὐτὸ κινεῖ τὸν ἀδιάκοπον τῶν ἀτόμων ἐκπατρισμὸν καὶ εἰς αὐτὸ ὀφείλεται ἡ κατὰ φυλάς καὶ ἔθνη μετακίνησις τῶν πληθυσμῶν. Τὸ πολιτικὸν ἐλατή-

ριον ἔρχεται κατόπιν· αἱ συμφοραὶ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ αἱ πολεμικαὶ συγκρούσεις, ὅσας δὴποτε καὶ ἂν ὑπεκίνησαν ἐν τῇ ἀνθρωπογενεῖα μεταναστάσεις, πάντοτε εἰς ἥττονα μοίραν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀριθμῶν ἐξετυλίχθησαν. Αἱ εἰσβολαὶ τῶν βαρβάρων, αἱ τὸν τελευταῖον μεσαιῶνα ἀρχίσασαι καὶ τὸ πρόσωπον τῆς Εὐρώπης μεταβαλοῦσαι, εἶναι φαινόμενον οἰκονομικὸν τοῦ νόμου τῆς αὐτοσυντηρήσεως, ὅστις ὁδηγεῖ τὰς μεταναστάσεις. Ἐγείρεται λαὸς κατὰ λαοῦ, αἱ εὐφορώτεραι γαῖαι μεταβάλλουσι κυρίους καὶ ἡ ἀνθρωπότης τίθεται εἰς κίνησιν ἀπὸ τῶν ἀγόνων στεπῶν τῆς κεντρικῆς Ἀσίας μέχρι τῆς θηλακτικῆς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου μεσημβρίας. Αὕτῃ εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς μεγάλης ταύτης μεταναστάσεως τῶν ἐθνῶν. Τὰς αὐτὰς αἰτίας ἀνευρίσκομεν καὶ κατὰ τὰς μεταναστάσεις τῶν προηγούμενων μεσαιῶνων, διότι πολλοὶ τοιοῦτοι ὑπῆρξαν ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ ἱστορία εἶναι ἄλυσος, τῆς ὁποίας ἕκαστος μὲν κρίκος ἀποτελεῖ ἐθνολογικοὺς ὀργανισμοὺς στασιμότητος, ἀκμῆς καὶ παρακμῆς, τὸ ὅλον δὲ ἄγει ἀπὸ τῆς πρωτογενοῦς ζωῆς εἰς τὴν τελικὴν ἀνάπτυξιν διὰ τῶν διαφορῶν σταθμῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ γενικὴ πρόοδος, φερομένη ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῶν πραγμάτων, ἐκάστοτε συνδύαζεται.

«Φαίνεται, λέγει ὁ Θουκυδίδης (Α', 6'), ὅτι ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη δὲν κατωκείτο σταθερῶς ἐκπαλαί, ἀλλὰ τὰ πρότερα ἀπετελεῖτο ἐκ μεταναστάσεων καὶ εὐκόλως ἕκαστοι ἐγκατέλειπον τὴν ἑαυτῶν χώραν, βιαζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπερχομένων πάντοτε πλειόνων. Ἐπειδὴ ἐμπορία δὲν ὑπῆρχε, καὶ οἱ τότε ἄνθρωποι δὲν συνεκοινῶνουν ἀφόβως πρὸς ἀλλήλους οὔτε κατὰ γῆν οὔτε κατὰ θάλασσαν, ἐκαλλιέργουν δὲ τὰ κτήματα τῶν τόσο μόνον ὅσον νὰ ἀποζῶσι καὶ δὲν εἶχον περιουσίαν χρημάτων οὐδὲ τὴν γῆν ἐφύτευον (καθὸσον ἐπέκειτο ὁ κίνδυνος τῆς ἐπιδρομῆς τῶν ξένων, οἵτινες εὐρίσκοντες αὐτοὺς ἀτειχίστους ἤθελον τοῖς τὰ ἀφαιρέσει), ἐνόμιζον δὲ ὅτι πανταχοῦ ἠδύνατο

νὰ εὐρωσι τὴν καθ' ἡμέραν ἀναγκαίαν τροφήν, —συνέβαινον ἐντεῦθεν, ὅτι οὐχὶ δυσκόλως μετηνάστευον καὶ δι' αὐτὸ οὔτε κατὰ τὸ μέγεθος τῶν πόλεων οὔτε κατὰ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἰσχυον. Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη εἶχε πάντοτε μεταβολὰς οἰκητόρων, καὶ νῦν δὲ Θεσσαλία καλουμένη, καὶ ἡ Βοιωτία καὶ τὰ πλείστα τῆς Πελοποννήσου, πλὴν Ἀρκαδίας, καὶ ἄλλαι χῶραι αἱ μᾶλλον εὐφοροί. Διότι ἐν τισιν αὐτῶν ἔνεκεν τῆς γονιμότητος τῆς γῆς αἱ δυνάμεις μείζονες γιγνόμεναι, ἐγέννων στάσεις, ἐξ ὧν ἐφθείροντο καὶ συγχρόνως ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο. Ἐξαιρέσιν ἀπ' ἀρχῆς ἀπετέλεσεν ἡ Ἀττικὴ, διὰ τὸ λεπτόγειον αὐτῆς μένουσα ἀστασίαστος καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ἐντεῦθεν κατοικουμένη· παράδειγμα δὲ τοῦ λόγου οὐχὶ ἐλάχιστον εἶναι, ὅτι ἠὔξησε πλειότερον τῶν λοιπῶν χωρῶν διὰ τῆς ἐν αὐτῇ μετοικῆσεως τῶν ξένων. Διότι ἐκ πολέμου ἢ στάσεως φευγόντων τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μεταξὺ αὐτῶν οἱ δυνατώτατοι κατέφευγον εἰς Ἀθήνας ὡς εἰς ἄσυλον ἀσφαλές, γιγνόμενοι δὲ πολῖται εὐθύς, ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων, συνετέλεσαν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως, εἰς τρόπον ὥστε βραδύτερον, μὴ δυναμένης τῆς Ἀττικῆς νὰ ἐπαρκέσῃ, ἐξεπέμφθησαν ἀποικίαι καὶ εἰς τὴν Ἰωνίαν.»

Ἡ ἀποστολὴ ἀποικιῶν ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον ἐποψιν τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος τῶν κοινωنيῶν, ἐφ' ὅσον ἀντὶ ἐνστίκτου τρόπου τινα κινήσεως τοῦ πλήθους, ὠργανισμένη πολιτεία προεδρεύει καὶ διευθύνει τὴν μετανάστασιν. Καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν ὁμως ταύτην πάλιν ἰσχυρότερος παράγων εἶναι ὁ οἰκονομικός. «Ἐκαστον, λέγει ὁ Σμῖθ (Δ', 7), τῶν διαφορῶν κρατῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος κατεῖχεν ἐλαχίστην ἔκτασιν γῆς καὶ ὅταν ἐν τινι ἐξ αὐτῶν ὁ πληθυσμὸς ἠὔξανε πέραν τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἠδύνατο εὐκόλως ἡ χώρα νὰ συντηρήσῃ, ἀπεστέλλετο μέρος τοῦ λαοῦ εἰς ζήτησιν νέας πατρίδος ἐν χώρᾳ μεμακρυ-

σμένη. Τὰ πολεμικά ἔθνη, ὑπὸ τῶν ὁποίων περιεκυκλοῦντο πανταχόθεν, εἰς οὐδὲν τῶν κρατῶν τούτων ἐπέτρεπον νὰ αὐξήσῃ πολὺ τὴν παρ' αὐτοῖς χώραν του. Αἱ ἀποικίαι τῶν Δωριέων ἀποκαθίσταντο κυρίως ἐν Ἰταλία καὶ Σικελία, αἵτινες ἐν ἀρχαιοτέροις τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης χρόνοις κατωκοῦντο ὑπὸ λαῶν παντάπασι βαρβάρων. Αἱ Ἰωνικαὶ καὶ αἱ Αἰολικαὶ ἀποικίαι, αἱ τῶν δύο ἦτοι ἄλλων μεγάλων Ἑλληνικῶν φυλῶν, ἀποκαθίσταντο ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦσαν ἀπολύτως εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν εἰς ἣν καὶ οἱ τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας».

Ἡ γεωγραφικὴ σχέσις τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰ κύρια σημεῖα τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς, ἡ εὐκολία τῆς θαλασσίας συγκοινωνίας καὶ τὰ μέσα τῆς ἐμπορικῆς ἐπιμιξίας καθίστων τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς πολιτείας κανονικῶν μεταναστάσεων τοῦ λαοῦ σημαντικώτατον ὀργανισμόν, ἀναγόμενον εἰς εὐτυχῆ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον λύσιν ἐνὸς ἐκ τῶν μεγαλειτέρων ζητημάτων τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν Ρώμῃ αἱ ἀποικίαι εἶχον ἄλλον χαρακτήρα, διότι ἐπρόκειτο μὲν καὶ κατ' αὐτὰς περὶ ἐξοικονομήσεως τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ, ὀργανίζοντο ὅμως ἐν κατεκτημένῃ ἐκ τῶν προτέρων γῆ καὶ ἐχρησίμευον ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς κατεύνασιν τῶν ἐμφυλίων τῆς Ρώμης συγκρούσεων μεταξὺ πτωχῶν καὶ πλουσίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς φύλαξιν ἀποκέντρων τμημάτων τῆς χώρας ὡς ἐμπροσθοφυλακὴ τις τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπικρατείας. Τὸ ὄνομα τῆς Ρωμαϊκῆς ἀποικίας colonia, λέγει ὁ Σμίθ, «σημαίνει ἀπλῶς φυτεῖαν ἢ καλλιέργειαν τῶν γαιῶν, ἐνῶ ἡ Ἑλληνικὴ λέξις ἀποικία σημαίνει ἀπ' ἐναντίας διαχωρισμὸν κατοικίας, ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς χώρας, ἐγκατάλειψιν τῆς οἰκίας. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλας τὰς μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν ἀποικιῶν διαφορὰς, ἀμφότεροι οἱ ἀποικιακοὶ οὗτοι ὀργανισμοὶ ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ τοῦ συμφέροντος, λαβόντες

τὴν ἀφετηρίαν των ἢ ἀπὸ ἀνάγκης ἀμεταθέτου ἢ ἀπὸ ὠφελείας ἀναντιρρήτου καὶ καταφανοῦς».

Εἶναι καὶ τοῦτο μία ἐκ τῶν πολλῶν ἀντιθέσεων μεταξὺ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας πολιτείας. Ἡ ἀρχαία ἐμερίμνα ἀπὸ συστήματος κανονικῶς λειτουργοῦντος ὑπὲρ τῆς πασχούσης τοῦ πληθυσμοῦ μερίδος, ἐνῶ ἡ νέα πολιτεία ἀφίνει εἰς τὸν χρόνον καὶ εἰς τὰς ἐνστίχτους τῶν ἀνθρώπων ὁρμὰς τὴν βαθμιαίαν τῶν πλεοναζόντων στοιχείων τῆς κοινωρίας τοποθέτησιν, καθὼς καὶ τὴν τῶν φλεγμαινόντων ἱατρείαν καὶ τῶν συγχρουομένων τὴν συναρμογὴν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ.

Πρὸ τινος ὁ κ. Laveleye ἐξέδωκε περισπούδαστον περὶ Ἰταλίας σύγγραμμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατέπιν ὁ κ. Σκρίπολος ἐδημοσίευσε συγκριτικὴν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Βραχὺς παράλληλος Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος». Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ἀποσπῶμεν τὴν ἐπομένην ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἰκονομικὴ κατάστασις» παράγραφον.

Ὁ Λαβελαιῆς, περὶ ἄλλα τε σοφὸς, εἰδικώτερός ἐστι περὶ τὰ οικονομολογικά, ἐφ' ᾧ καὶ διὰ μακρῶν πραγματεύεται τὰ περὶ τὴν ἀγροτικὴν, βιομηχανικὴν καὶ λοιπὴν κατάστασιν τῆς Ἰταλίας.

Ἄνομολογεῖ, κατόπιν τοῦ Ἀριστοτέλους, εἰπόντος «βέλτιστος γὰρ δὴμος ὁ γεωργικὸς ἐστι» (πολ. ς, 691), καὶ ἀνευρίσκει ὅτι τοιοῦτος καὶ ὁ Ἰταλικὸς λαός· θλίβεται ὅμως, καὶ δικαίως, ὅτι, καὶ περ τοιοῦτος νῦν τε ὡς καὶ ἐπὶ τοῖς ρωμαϊκοῖς χρόνοις, δυστυχεῖ, διότι καὶ νῦν ὡς τὸ πάλαι latifundia perdidierunt Italiam. Ἡ μικρὰ, ἦτοι καταμεμερισμένη ἰδιοκτησία, ἐνιαχοῦ μόνον, ὡς ἐν τῇ μικρᾷ νήτῳ Καπραία, ὑπάρχει, νέμονται δὲ τὴν λοιπὴν εὐφορον τῆς Ἰταλίας γῆν κατὰ τὸ πλεῖστον μεγαλοκτῆμονες, οἷς ἐπὶ ἐλαχίστῳ καὶ ὅλως ἀνεπαρκεῖ διὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν συν-

τήρησιν ὑπηρετοῦσιν οἱ ἄποροι. Τὰ ἡμερομίσθια παραλλάττουσιν ἐν Ἰταλίᾳ μεταξὺ μιᾶς καὶ μιᾶς καὶ ἡμισείας δραχμῆς, ὡς ἐκ τούτου δ' ἀπορία καὶ ἀσθένειαι τὰ ἐπακόλουθα.

Κατὰ τοῦτο εὐδοκιμώτερον ἔχουσι τὰ παρ' ἡμῖν, διότι καὶ ἡ κατανέμησις τῆς γῆς ὑπάρχει μεταξὺ πολλῶν μικρῶν καλλιεργητῶν, καὶ τὰ ἡμερομίσθια σχεδὸν διπλάσια τῶν ἐν Ἰταλίᾳ.

Ἡ βιομηχανία τῆς Ἰταλίας οὐδαμῶς παραβλήθηναί δύναται πρὸς τὴν ἀκμάζουσαν ἄλλων ἐθνῶν, ἐφ' ᾧ οὐδ' ἀμιλλᾶσθαι οὐδ' ἀνταγωνίζεσθαι πρὸς τὴν ἐκείνων δύναται. Καὶ ὅμως οἱ πολλοὶ τῶν πολιτικῶν τῆς Ἰταλίας νομίζουσιν, ὅτι δυνήσονται, ἐπὶ τὰ ἔγνη τοῦ Κολβέρτου τῆς Γαλλίας βαδίζοντες, ἀναδειξαι τὴν Ἰταλίαν ἐν τοῖς πρωτοστατοῦσι κατὰ τὴν βιομηχανίαν λαοῖς. Ὁ χρόνος δείξει, εἰ μὲν καλῶς σκέπτονται, εἰ δ' οὐ. Ἴσως ἐν τῇ βορείῳ Ἰταλίᾳ ἐπιτύχουσιν ἐν μέρει, δύσκολον ὅμως φαίνεται ἡμῖν, ὡς καὶ τῷ Λαβελαίῳ, ὅτι ἐν τῇ κεντρῴᾳ καὶ τῇ μεσημβρινῇ χερσονήσῳ εὐδοκιμήσουσιν. Ἐπομένως ὡς προτιμώτερον ἔχομεν τὴν ἀσχολίαν καὶ ἐπίδοσιν περὶ τὰ γεωργικὰ νομίζομεν δὲ τοῦτο καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τὴν Ἰσπανίαν συμφερώτερον. Ἡ ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις χερσονήσοις σπάνις τῶν γαιανθράκων προβληματικὸν καθίστησι τὸν ἀνταγωνισμὸν αὐτὸν πρὸς τὸν βορρᾶν, τὸν ἐπὶ τῷ ὕλικῳ τούτῳ εὐποροῦντι. Ἐξ ἑτέρου, τὸ εὐκραέστερον τοῦ κλίματος καὶ τὸ εὐφορώτερον τῶν γαιῶν προκαλοῦσι τὴν πρὸς ταῦτα προσοχὴν πρὸς ἀφθονωτέραν παραγωγὴν καὶ ἀκριβεστέραν τελειοποίησιν τῶν φυτικῶν προϊόντων καὶ πρώτων οὐσιῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ναυτιλία τῆς Ἰταλίας ἀρχεται παρακμάζουσα. Ἐναυκράτουν ἄλλοτε ἡ Βενετία, ἡ Γένοα καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς πανταχόθεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιβρεχομένης Ἰταλίας, ἐναυκράτουν ὅμως ἐφόσον ἡ λεκάνη τῆς Μεσογείου ἐνέμετο ἅπαν τὸ ἐμπόριον, ἡ δὲ ναυσιπο-

ρία ἐγένετο δι' ἰστιοφόρων πλοίων· νῦν ὅμως, ὅτε τὰς θαλάσσας ἀπάσας διασχίζουσι τὰ πλοῖα τῶν θαλασσοκρατούντων ἐθνῶν, νῦν ὅτε ὁ ἀτμὸς κατ' ἀριθμὸν μὲν οὐδὲ πρὸς τὸ ἡμισυ τῆς χορητικότητος τῶν ἰστιοφόρων ἐξικνούμενος (ἐξ ἑκατομμύρια τόννων πρὸς 14) ἀλλὰ διὰ τῆς ταχύτητος τῆς κινήσεως ὑπερτερῶν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ τῶν ἰστιῶν, τὸν ἀνταγωνισμὸν δυσχερέστερον ὁσημέραι ποιεῖ, ἐπομένως ἀπολήξει οὗτος εἰς ὀριστικὴν νίκην τοῦ ἀτμοῦ. Τὰ ἐν Ἰταλίᾳ συμβαίνοντα ἔσονται πάντως καὶ ὁ κληρὸς τῆς Ἑλλάδος ἐν ἐγγυτέρῳ ἢ πορρωτέρῳ μέλλοντι.

Περὶ δὲ τὴν θεωρίαν τῶν Τραπεζῶν διχάζονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν ἰσχυριζομένων, ὅτι προνομιοῦχος Τράπεζά ἐστὶν ἀληθῆς ἀναχρονισμὸς ἐν χρόνοις ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ, τῶν δὲ ἀντιτεινόντων, ὅτι ὁ ἐν ἀπολύτῳ ἐλευθερίᾳ ἀνταγωνισμὸς τῶν Τραπεζῶν φέρει ἀπάσας εἰς καταστροφὴν. Οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν μὲν, ὡς καὶ οἱ τῶν δέ, φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς ἀληθείας τινάς, δι' ὧν, διὰ χρόνου ἀναιρουμένων τῶν ἐν ἑκατέρᾳ τῶν θεωριῶν ψευδῶν, μενεῖ κατ' ἀλοιπὸν ἡ μία καὶ μόνη ἀληθῶς ἀλήθεια. Ἐπέχομεν πραγματεῦσασθαι μακρότερον τὸ θέμα, ἅτε καὶ τοὺς ἡμῶν πολλῶν περὶ τοῦτο εἰδημονεστέτους διαιροῦντος.

Πλὴν κατὰ μέρος τῆς θεωρίας ταύτης ἀφιεμένης καὶ τῶν εἰς ἃς ἀνάγεται αὕτη μεγάλων πιστωτικῶν Τραπεζῶν, μένει ἔτι ἀπρόσβλητος ἡ ἐκ τῶν Τραπεζῶν τοῦ λαοῦ προσγινομένη τοῖς ἀπορωτέροις μεγάλη βοήθεια. Αἱ ἐκ τούτων ὠφέλεια πρὸ δωδεκαετίας κοιναὶ καὶ παρ' ἡμῖν ἐγένοντο δι' εἰδικῆς πραγματείας τοῦ ἀοιδήμου μαθητοῦ ἡμῶν καὶ φίλου Δημητρίου Στ. Μαυροκορδάτου· ἕτερός τις δὲ φίλος καὶ ἀρχαῖος ἡμῶν ὀμιλητῆς, ὁ ἐκ Καλαβρύτων βουλευτῆς Ἀριστείδης Οἰκονόμος, φιλοτέχνως πάνυ ἀπεπειράθη ὅπως ἐγκαινίση ταύτας καὶ παρ' ἡμῖν. Ἀτυχῶς ὅμως ἐν Ἑλλάδι ὀλίγιστα μὲν ἀναγινώσκονται βιβλία, ἥκιστα δὲ πάντων τὰ πάνυ ὠφέλιμα,

ἐφ' ᾧ τοῦ μὲν Μαυροκορδάτου αἰ ἐκ Γερμανίας περὶ πιστωτικῶν Τραπεζῶν τοῦ λαοῦ ἐπιστολαὶ παντελῶς ἐλησμονήθησαν, κατὰ δὲ τοῦ Ἀριστείδου Οἰκονόμου καὶ ἐπὶ ἀθείᾳ ἠγέρθη κατηγορία, διότι τοὺς ἀπόρους τῶν πρεσβυτέρων εἰς σύναξιν οἰκονομικὴν συνήγαγε πρὸς σύστασιν μιᾶς τοιαύτης Τραπεζῆς. Τοιοῦτος ὁ κληρὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπιχειρήσεων τοῖς καλοῖς· παρὰ μὲν τῶν πολλῶν οὐκ ἐννοοῦνται, οἱ δ' ὀλίγοι οὐκ εὐνοοῦσιν αὐτούς, ἅτε ὑπὸ φθόνου κινούμενοι, ἵνα μὴ τις ἄλλος δρέψῃ δόξαν ἢς τὴν πρωτοβουλίαν αὐτοὶ οὐ συνέλαβον, ἐπιπίπτουσι δ' οὕτω δίκην καταπέλτου κατὰ τῶν κοινὰ δαιμόνια διδασκόντων καὶ διὰ τῆς συκοφαντίας κατασυντρίβουσι τὸ ἐγχείρημα.

Οὐχ οὕτως ὁμως συμβαίνει ἐν Ἰταλίᾳ· ἐκεῖ οἱ οἰκονομολόγοι Βίγανος, Λουτζάτης καὶ Μαρτινέγκος, ἀπὸ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ πρῶτον συστασῶν τοιούτων τραπεζῶν, ἐφεξῆς δ' ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τοῦ Σχοϋλτζε-Δέλιτζ πολλὰ πλάσθεισῶν καὶ τελειοποιηθεισῶν, ὀδηγούμενοι καὶ ἐν Ἰταλίᾳ συνέστησάν τινας τοιαύτας· ὁ δὲ Λαβελαίης μαρτυρεῖ ὅτι ὡς ἄριστα λειτουργοῦσιν.

Ἄλλὰ καὶ οὕτω μεγίστη ἡ κατατρύχουσα τὴν Ἰταλίαν πενία· ἀποτέλεσμα, τοῦτο μὲν, τῶν λίαν ἐκτεταμένων ἰδιοκτησιῶν, ὧν ἄλλαι ὑπὸ τῶν μοναστηρίων κατεχόμεναι, ἄλλαι δ' εἰς εὐγενεῖς οἰκογενεῖας ἀνήκουσαι, οὔτε διὰ τοὺς κτήτορας αὐτῶν παράγουσιν, οὔτε τῷ λαῷ ἐπιτρέπεται, ἵνα καρπωθῇ τι ἐξ αὐτῶν· τοῦτο δέ, τῆς μακρᾶς τυραννίας, ἣτις ἐπέεζε τὸν τράχηλον τῶν Ἰταλῶν· γνωστὸν δέ, ὅτι ἡ δουλεία τό τε φρόνημα τῆς ψυχῆς χαννοῖ καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος ἐξασθενίζει.

Ἡ δ' Ἑλλάς κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς Ἰταλίας ἐδυστύχει· εἶχε καὶ αὕτη δεσπότης καὶ δεσπότης μάλιστα πολλῶ ἀγριωτέρους ἐκείνων, ὑφ' οὓς διετέλουν οἱ Ἰταλοὶ, οὐκ εἶχεν ὁμως τὴν λέπραν τῆς λεγομένης εὐγενείας. Καὶ ἀληθὲς μὲν ἐστίν, ὅτι οἱ ἐκ γαλακτοπωλῶν καὶ ναυτίλων

καὶ μαχαιροποιῶν, ἐν τοῖς ἀνδρωνίταις τῶν πασάδων προαχθέντων, τεκνοποιηθέντες Φαναριῶται, ὡς καὶ οἱ ἐκ δουλικῶν ἐρπετῶν κοτσαμπάσιδες ἀπεπειράθησαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἵνα καὶ ἐν Ἑλλάδι σχηματίσωσιν ὀλιγαρχικὴν τινα τάξιν, προλαβοῦσα ὁμως αὐτοὺς ἡ ἐπανάστασις, τὰ σχέδια αὐτῶν ἐματαιώσεν. Ἄπασα τῆς Ἑλλάδος ἡ χώρα κατεκτήθη, καὶ οἱ κατακτηταὶ ἐνείμαντο αὐτήν, ὀκνηροὶ ὁμως αὐτοί, παρεχώρουν τὰς γαίας ἐπὶ μισθῷ ἀνά τμήματα μικρὰ πρὸς τοὺς κατακτηθέντας, οὕτω δὲ διετηρήθη κατατετμημένη ἡ ἰδιοκτησία, τῆς δ' ἡμέρας τῆς ἀπελευθέρωσης ἐπιφανείσης, εὐρέθη ἅπας σχεδὸν ὁ ἐλληνικὸς πληθυσμὸς ἰδιοκτήμων, εὐκταῖον δ' ὅπως διατηρηθῇ τοιοῦτος, εἰ καὶ ἐξ ἐτέρου ὠμολογημένου ὄντος, ὅτι ἐν πάσῃ χώρᾳ, καὶ τινες μεγαλοκτησίαι καλῶς καλλιεργούμεναι δύνανται χρησιμεῦσαι ὡς πρακτικαὶ γεωργικαὶ σχολαί, πρὸς εἰσαγωγὴν τελειοτέρων μεθόδων καλλιεργείας καὶ χρῆσιν οἰκονομικωτέρων γεωργικῶν ἐργαλείων.

Ἐτέρον μέγα κακὸν πιέζον τὴν Ἰταλίαν ὁ ἐγγειὸς ἐστὶ φόρος, ἀνερχόμενος εἰς 30, 40, ἐστὶν ὅτε δὲ καὶ 50 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος, ἐξ οὗ, διὰ τὴν ἑλλειψιν μάλιστα ἀκριβοῦς κτηματολογίου δι' ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν, μεγάλη ὡς πρὸς τὰ βάρη προκύπτει ἀνισότης, ἅτε τῆς μεσημβρινῆς Ἰτολίας καὶ τῆς Σικελίας τελουσῶν φόρους πολλῶ ἐλάσσονας τοῦ βορείου μέρους τῆς χερσονήσου.

Καὶ ὁμως ἡλίκος θόρυβος ἠγέρθη παρ' ἡμῖν ἐπ' ἐσχάτων διὰ τὴν κατάργησιν τῆς δεκάτης! Πάντως οὐ συνηγοροῦμεν ὑπὲρ τοῦ ἐβραϊκοῦ τούτου τῆς φορολογίας συστήματος, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων ἡμῶν ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπιστήμῃ ἐδιδάχθημεν τὸ δόγμα, ὅπερ καὶ ὁ Λαβελαίης ἐπανάγει ὅτι «Δέον· ἔν' ἀπέχη ὁ πολιτικὸς τοῦ ταραττεῖν μετὰ πολλῆς τῆς κουφότητος τὸ ἐγγεῖον τῆς φορολογίας σύστημα.» Ἀτυχῶς παρ' ἡμῖν οἰκονομολόγοι αὐτοκά-

βδαλοι ἄγαν κοῦφοι τὸ πνεῦμα, μάλα δ' ὀγκώδεις τὸ σῶμα, τοὺς ὁμοίους αὐτοῖς βόας ἀντὶ τῆς γῆς ἐφορολόγησαν, καὶ ρῆγμα οὕτω μέγα εἰς τὰ οἰκονομικὰ τοῦ τοῦ Κράτους ἐπήγαγον διὰ τῆς δημοκοπίας, διότι οὔτε τὸ βωδολογικὸν αὐτῶν σύστημα ἄξιον διατηρήσεως κρίνεται, οὔτ' ἐπιτρέπεται παλινρθῶσαι τὴν δεκάτην, οἱ δὲ παρόντες καιροὶ χαλεποὶ λίαν, ἅτε πρὸς ἄλλα σπουδαιότερα παντὸς Ἑλληνοσ τὸν νοῦν προσέχοντος.

Καὶ ὅμως ᾧδ' ἐπιστάντος ἡμῖν τοῦ λόγου, ἐρίσταται ἢ περίπτωσις ἵνα καὶ περὶ τῶν χρεῶν εἰς ἃ τὰ Κράτη ἀκατασχέτως ὑποβάλλονται διὰ τὴν πληθύν τῶν δανείων ἃ συνάπτουσιν, εἰπωμέν τινα.

Ἦκούσαμεν ποτε ἀμαθοῦς ἐν ἡμῖν οἰκονομολόγου, ἐπισήμως τὰ τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας διδάσκοντος, ὅτι ὅσω πλείω τὰ χρέη ἐπικρατείας τινός, τόσω κρείττω ἢ οἰκονομικὴ αὐτῆς κατάστασις. Ἀντείομεν πρὸς τὸ παράλογον τοῦτο θεῶρημα· ἀλλὰ τὸν μὲν οἰκονομολόγον οὐδὲ τὸ παράπαν ἐδιδάξαμεν, τοὺς δ' ἐν ἡμῖν πολιτευομένους οὐκ ἀπετρέψαμεν τοῦ ὀπηδεῖν τῇ ἐκείνου μωρίᾳ. Εἶποτε τοῦλάχιστον εἰς παραγωγὰ ἔργα ἐδαπανᾶτο τὸ διὰ δανείων προσποριζόμενον χρήμα, ἡδύνατό τις εἰπεῖν ὅτι ἢ δανειζομένη γενεά, ἐπιρρίπτουσα κατὰ τῶν μεθεπομένων τὸ ἀπὸ τῶν χρεῶν βᾶρος, ἀφίησιν αὐτοῖς, ἵνα ἐν μέρει καρπωθῶσι τὰς ὠφελείας ὡς συμβαίνει ἐπὶ δανεισμοῖς πρὸς κατασκευὴν σιδηροδρόμων, ὁδῶν, λιμένων κτλ. δανειζομένη ὅμως πρὸς ἀγόνους δαπάνας, ἀνόσια πράττει.

Ὁ Λαβελαίης, ἄλλως παρὰ τὸν ἐν ἡμῖν ψευδοοικονομολόγον φρονῶν, ἀποφαίνεται, ὅτι «ἡ σπατάλη κατήνησε γενικὴν εὐρωπαϊκὴν νόσος, ἢ δ' εὐκολία τοῦ δανείζεσθαι καταστρέψει τὰς πόλεις καὶ τὰ Κράτη.» Ἀλλαχοῦ δὲ λέγει ὅτι «ἡ πίστις (credit) ἐστὶ τὸ δραστηκώτατον πρὸς πτώχευσιν μέσον, μάλαιστα δὲ παρὰ τοῖς Κράτεσιν ἐκείνοις (ᾧν τινα ῥητῶς ὀνομάζει Τουρκίαν δη-

λαδῆ, Αἴγυπτον, Ρωσσίαν, Αὐστρίαν καὶ Ἰταλίαν, τούτοις προστίθεμεν τὴν Ἑλλάδα), ᾧν τὰ πρὸς παραγωγὴν μέσα ἐν οὐδεμιᾷ εὐρίσκονται ἀναλογία πρὸς τὰς ὑπερόγκους τῶν κυβερνῶντων αὐτὰ δαπάνας.»

Ἐχουσι δὲ καὶ ἄλλο τὸ κακὸν ὡς παρεπόμενον, κακὸν, ὅπερ οὐ διέφυγε τοῦ ὀξυδερκοῦς ἡμῶν συγγραφέως τὴν προσοχὴν, ἐστὶ δὲ τοῦτο, ὅτι ὁ μὲν ἐργατικὸς πληθυσμὸς ὅσημέραι πτωχότερος γίνεται ἔνεκα τῶν ὑπερόγκων φόρων, αὐξάνει δ' ὁ ἐν ταῖς πόλεσιν ἀριθμὸς τῶν ἀέργων τῶν διὰ τῶν ἰδρώτων καὶ τῶν θλίψεων τῶν ἐργατικῶν τάξεων ζώντων, ἅτε τούτων κατόχων γινομένων τῶν ὀμολογιῶν τῶν δανείων, οὕτω δὲ τοὺς τόκους καὶ τὰς ἄλλας ἀπὸ τούτων ὠφελείας καρπουμένων καὶ διασπαθιζόντων ταῦτα πάντα ἐν ἡδοναῖς καὶ φαυλότησι. Προστίθησι δὲ, ὅτι πολλάκις μάλαιστα οὐδ' ἐν τῇ φορολογουμένῃ χώρᾳ τὸ χρήμα μένει δαπανώμενον· συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὡςάκις οἱ ὀμολογιούχοι τοῦ δανείου ἐν ξένοις τόποις ποιοῦνται τὰς διατριβάς. Οὕτως ὁ πλοῦτος φυγαδεύεται τῆς χώρας ἣτις παράγει αὐτόν, καὶ ἀντὶ τούτου εἰσάγεται μείζων ταλαιπωρία ἐπὶ τοῦ ἐργατικοῦ πλήθους, οὗ τὸν ἄρτον ἀρπάζουσιν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ παράγοντος αὐτόν.

Περατοῦμεν τὴν παράγραφον ταύτην διὰ διδακτικωτάτης τινὸς πληροφορίας, ἧς τὴν ἀποκάλυψιν ὀφείλομεν τῷ φίλῳ Λαβελαίῃ. Γνωστόν, ἡλίκοις θόρυβον ἤγειρε καθ' ἡμῶν ἐν Εὐρώπῃ τὸ ζήτημα τῶν δανείων τοῦ 1824 καὶ 1825. Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ χρεωκόπον τὴν Ἑλλάδα ἀπεκάλουν. Καὶ ὅμως ἐν Φλωρεντίᾳ ἔτι καὶ νῦν σώζεται ἡ τῶν Peruzzi γενεά, ἣτις μεσοῦντος τοῦ 18 αἰῶνος ἐδάνεισεν Ἐδουάρδον τὸν 7' τῆς Ἀγγλίας (1327-1377) τριακοσίας χιλιάδας χρυσᾶ ὑπέρπυρα, ποσὸν ἰσοφαρίζον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πρὸς ὀλόκληρον βασιλεῖον, ἅπερ τὴν σήμερον σὺν τοῖς τόκοις ὑπερέβαινον

ἀν καὶ μόνα ὀλόκληρον τὸ νῦν ὑπέρογκον χρέος τῆς Ἀγγλίας! Ὁ Ἐδουάρδος ἐχρεωκόπησεν, ἡ δ' Ἀγγλία ἔκτοτε ὑπερπλούτησεν· οἱ Peruzzi ὅμως οὐδ' ὀβολόν ποτε ἔλαβον. Ἀναμάρτητοι λοιπὸν οὐκ ἦσαν οἱ Ἀγγλοὶ, καὶ ὅμως ὀπόσους λίθους ἀναθέματος κατέρριψαν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἧτις ἐπὶ τέλους ὁμολογήσασα τὴν ὀφειλὴν, συνεβιάσθη καὶ ἐντίμως ἐξακολουθεῖ ἀποτίουσα αὐτήν.

Ν. Γ. ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΣΠΟΥΔΑΙ.

Ἀπὸ τῆς ἐμπειρικῆς ἧτις κατασκευάζει τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, μέχρι τῆς ἐπιστήμης, ἧτις ἀναβιβάζει τὴν θεωρίαν τῶν οἰκονομικῶν νόμων εἰς τὴν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν προβλημάτων περιωπὴν, ὑπάρχει τόση ἀπόστασις ὅση ἀρκεῖ ἵνα τελῶνται οἱ ἀδιάκοποι τῆς ἀνθρωπίνης προόδου ἀγῶνες. Πᾶσα ἴδρυσις παραγωγικοῦ ὑλικῶν ἐφοδίων ὀργανισμοῦ καὶ πᾶσα ἴδρυσις παραγωγικοῦ πνευματικῶν ἐφοδίων κέντρου πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τόσαι λεπτομέρειαι τοῦ καθολικοῦ αὐτοῦ φαινομένου καθ' ὃ ἡ θεωρία συναντᾶται μετὰ τῆς πράξεως πρὸς συνεργασίαν τοῦ κοινῶς ἐπιδιωκομένου τέλους, ὅπερ εἶναι ἡ προαγωγή τοῦ παρόντος εἰς εὐρύτερον μέλλον.

Θὰ ἦτο βεβαίως περίεργον ἅμα καὶ διδακτικὸν μελέτημα ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀναλογίας μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ ὑλικῶν εἰς παραγωγὴν τοῦ πλοῦτου ὀργανισμῶν (γεωργικὰ, βιομηχανικὰ, ἐμπορικὰ καταστήματα κλπ.) καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πνευματικῶν τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης φυτωρίων. Ὡς πρὸς τὰ πρῶτα ὁ ἔλεγχος θὰ περιελάμβανεν ὅλας τὰς ἐμφανίσεις τῆς παραγωγικῆς τῶν ἀνθρώπων ἐνεργείας καὶ πιθανῶς ὁ χρόνος ἤθελε καθυστερήσει εἰς τὴν ἀρίθμησιν. Ὡς πρὸς τὰ δεύτερα ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσαν θέσιν

κέκτηνται αἱ ἔδραι τῆς οἰκονομικῆς διδασκαλίας, τῶν ὀπιῶν ὁ ἀριθμὸς μαρτυρεῖ τὸν βαθμὸν εἰς ὃν ἔφθασεν ἡ ἐπιστημονικὴ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἰδέα. Ἐὰν διαιρέσωμεν τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν κατὰ γλώσσας, ἰδοὺ πῶς ἔχουσι τὰ καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα μαθήματα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς καταστατικῆς ἐν τοῖς γερμανικοῖς πανεπιστημίοις τὰ ὅποια καλλιεργοῦσι τὴν ἐπιστήμην ἐν Πρωσσίᾳ, ἐν τῇ λοιπῇ Γερμανίᾳ, ἐν Ἑλβετίᾳ ἐν Αὐστρίᾳ καὶ ἐν Ρωσσίᾳ, κατὰ τὰς πληροφορίες τοῦ κ. Wagner ἐν τῷ Zeitschrift (β' καὶ γ' τοῦ 1877).

1) Πανεπιστήμιον Βερολίνου. — 15 μαθήματα πολιτικῆς οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 πολιτικῆς οἰκονομίας ἐφηρμοσμένης, 3 δημοσιονομίας, 4 διοικητικῆς (σχετικῶς πρὸς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν καὶ τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα τῶν διοικητικῶν νόμων, ὅρος κοινὸς δι' ὅλας τὰς ἐπομένας τοῦ κλάδου τούτου ἐν τῇ σειρᾷ τῶν οἰκονομικῶν μαθημάτων μνείας), 8 εἰδικὰ μαθ. μικρᾶς ἀναπτύξεως, 5 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 3 θεωρητικῆς καταστατικῆς, 1 εἰδικὸν καταστατικῆς, 4 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

2) Πανεπιστήμιον Βόννης. — 6 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 2 ἐφηρμοσμένης, 4 δημοσιονομίας, 1 εἰδικὸν ἀναπτύξεως, 9 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 6 ἀσκήσεως πρακτικῆς.

3) Πανεπιστήμιον Βρεσλαβίας. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 1/2, ἐφαρμοσμένης, 2 1/2, δημοσιονομίας, 5 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 5 ἀσκήσεως πρακτικῆς.

4) Πανεπιστήμιον Χάλλης. — 6 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 6 δημοσιονομίας, 1 διοικητικῆς, 10 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 6 ἀσκήσεως πρακτικῆς, 1 θεωρητικῆς καταστατικῆς, 5 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

5) Πανεπιστήμιον Καινισγβέργης. — 4 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 4 δημοσιονομίας, 4 διοικητικῆς, 1 εἰδικὸν ἀναπτύξεως, 6 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 2 ἀσκή-

σεως πρακτικῆς, 2 εἰδικὰ καταστατικῆς, 1 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

6) Πανεπιστήμιον Γκρεϊσβάλδης. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 1 δημοσιονομίας, 6 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 1 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 2 πρακτικῆς καταστατικῆς.

7) Πανεπιστήμιον Μυνστέρης. — 4 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 1 ἐφηρμοσμένης, 36 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 1 πρακτικῆς ἀσκήσεως.

8) Πανεπιστήμιον Γοτίγγης. — 4 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 4 δημοσιονομίας, 12 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 8 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 2 πρακτικῆς καταστατικῆς, 2 εἰδικὰ καταστατικῆς.

9) Πανεπιστήμιον Μερβούργης. — 9 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 1 ἐφηρμοσμένης, 5 δημοσιονομίας, 2 διοικητικῆς, 12 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 1 εἰδικὸν καταστατικῆς.

10) Πανεπιστήμιον Κιέλου. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 1 δημοσιονομίας, 3 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 8 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 5 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 3 πρακτικῆς καταστατικῆς.

11) Πανεπιστήμιον Λειψίας. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 3 δημοσιονομίας, 3 διοικητικῆς, 4 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 13 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 3 πρακτικῆς ἀσκήσεως.

12) Πανεπιστήμιον Ίένης. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 1 ἐφηρμοσμένης, 2 δημοσιονομίας, 2 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 2 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 6 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 2 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 1 καταστατικῆς πρακτικῆς, 6 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

13) Πανεπιστήμιον Ροστόκης. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 δημοσιονομίας, 3 διοικητικῆς, 2 πρακτικῆς καταστατικῆς.

14) Πανεπιστήμιον Γισένης. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονο-

μίας θεωρητικῆς, 1 ἐφηρμοσμένης, 1 δημοσιονομίας, 1 διοικητικῆς, 4 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 1 εἰδικὸν καταστατικῆς, 6 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

15) Πανεπιστήμιον Μονάχου. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 6 δημοσιονομίας, 4 διοικητικῆς, 6 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 5 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 2 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 3 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 4 πρακτικῆς καταστατικῆς, 1 εἰδικὸν καταστατικῆς, 3 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

16) Πανεπιστήμιον Βυρτσμπούργης. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης, 3 δημοσιονομίας, 6 διοικητικῆς, 1 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 3 εἰδικὰ καταστατικῆς.

17) Πανεπιστήμιον Ἐρλάγγης. — 4 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 4 δημοσιονομίας, 3 διοικητικῆς, 3 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 1 εἰδικὸν μικρᾶς ἀναπτύξεως.

18) Πανεπιστήμιον Τυβίγγης. — 5 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 2 δημοσιονομίας, 3 διοικητικῆς, 11 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 7 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 13 ἀσκήσεως πρακτικῆς, 3 καταστατικῆς πρακτικῆς, 1 εἰδικὸν καταστατικῆς.

19) Πανεπιστήμιον Ἀϊδελβέργης. — 7 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 6 δημοσιονομίας, 3 διοικητικῆς, 11 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 7 πρακτικῆς ἀσκήσεως.

20) Πανεπιστήμιον Φριμπούργης. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 2 ἐφηρμοσμένης, 1 $\frac{1}{2}$ δημοσιονομίας, 4 $\frac{1}{2}$ διοικητικῆς, 6 πρακτικῆς ἀσκήσεως.

21) Πανεπιστήμιον Στρασβούργου. — 3 μαθ. πολιτ. οἰκονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 3 δημοσιονομίας, 3 διοικητικῆς, 2 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 8 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 6 ἀσκήσεως πρακτικῆς, 3 καταστατικῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς, 4 εἰδικὰ καταστατικῆς, 5 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

22) Πανεπιστήμιον Ζυρίχης (Ἑλβετία).—3 μαθ. πολιτ. οικονομίας θεωρητικῆς, $\frac{1}{2}$ δημοσιονομίας, 2 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 15 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 2 ἀσκήσεως πρακτικῆς.

23) Πανεπιστήμιον Βέρνης (Ἑλβετία).—3 μαθ. πολιτ. οικονομίας θεωρητικῆς, 2 ἐφηρμοσμένης, 3 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 3 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 5 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 2 εἰδικὰ καταστατικῆς.

24) Πανεπιστήμιον Βάλης (Ἑλβετία).—3 μαθ. πολιτ. οικονομίας θεωρητικῆς, 2 δημοσιονομίας, 2 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 4 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 1 καταστατικῆς θεωρητικῆς.

25) Πανεπιστήμιον Βιέννης (Αὐστρία).—6 μαθ. πολιτ. οικονομίας θεωρητικῆς, 4 ἐφηρμοσμένης, 6 δημοσιονομίας, 3 διοικητικῆς, 12 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 3 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 3 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 6 καταστατικῆς πρακτικῆς.

26) Πανεπιστήμιον Πράγης (Αὐστρία).—6 μαθ. πολιτ. οικονομίας θεωρητικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης, 5 δημοσιονομίας, 6 διοικητικῆς, 12 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 1 εἰδικὸν μικρᾶς ἀναπτύξεως, 1 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 1 θεωρητικῆς καταστατικῆς, 9 πρακτικῆς καταστατικῆς, 2 εἰδικὰ καταστατικῆς.

27) Πανεπιστήμιον Γκράτζης (Αὐστρία).—4 μαθ. πολιτ. οικονομίας θεωρητικῆς, 1 ἐφηρμοσμένης, 4 δημοσιονομίας, 3 διοικητικῆς, 6 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 4 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 6 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 2 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 4 καταστατικῆς πρακτικῆς, 1 εἰδικὸν καταστατικῆς.

28) Πανεπιστήμιον Ἰνσπρούκης (Αὐστρία).—3 μαθ. πολιτ. οικονομίας θεωρητικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης, 3 δημοσιονομίας, 13 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 2 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 6 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 3 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 6 καταστατικῆς πρακτικῆς, 1 εἰδικὸν καταστατικῆς, 2 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

29) Πανεπιστήμιον Δορπάτης (Ρωσσία).—2 μαθ. πολιτ. οικονομίας θεωρητικῆς, 3 ἐφηρμοσμένης, 1 δημοσιονομίας, 2 διοικητικῆς, 5 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 7 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 1 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 4 καταστατικῆς πρακτικῆς, 2 εἰδικὰ καταστατικῆς, 3 ἀσκήσεως καταστατικῆς.

Ἐν συνόλῳ ἡ ποσότης τῶν ἐβδομαδιαίων μαθημάτων τῆς οικονομικῆς καὶ καταστατικῆς ἀνέρχεται ἐν τοῖς εἰρημένοις Γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις εἰς 120 μαθήματα πολιτικῆς οικονομίας θεωρητικῆς, 55 ἐφηρμοσμένης, 86 δημοσιονομίας, 62 διοικητικῆς, 70 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 161 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 121 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 19 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 42 καταστατικῆς πρακτικῆς, 24 εἰδικὰ καταστατικῆς καὶ 35 ἀσκήσεως καταστατικῆς. Τὸ ὅλον καὶ κατὰ τοὺς ἕνδεκα τούτους κλάδους τῆς οικονομικῆς παιδείσεως ἀνέρχεται εἰς 795 μαθήματα ἀνὰ πᾶσαν ἐβδομάδα, ἐφόδιον πνευματικὸν ἄξιον πάντως ἰδιαιτέρας ἐκτιμήσεως ἐν ἔθνει, τὸ ὅποσον διακρίνεται διὰ τὰς ἐν γένει ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ σπουδὰς.

Ἐκ τοῦ ἐβδομαδιαίου ἐν συνόλῳ ἀριθμοῦ τῶν ἀνωτέρω 795 οικονομικῶν μαθημάτων, α) 264 ἀνήκουσιν εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς Πρωσσίας ἧτοι 57 πολιτικῆς οικονομίας θεωρητικῆς, 15 ἐφηρμοσμένης, 31 δημοσιονομίας, 11 διοικητικῆς, 5 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 79 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 39 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 4 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 7 καταστατικῆς πρακτικῆς, 6 εἰδικὰ καταστατικῆς, 10 ἀσκήσεως καταστατικῆς· β) 293 εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς λοιπῆς Γερμανίας, ἧτοι 39 πολιτικῆς οικονομίας θεωρητικῆς, 23 ἐφηρμοσμένης, 34 δημοσιονομίας, 34 διοικητικῆς, 17 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 47 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 48 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 8 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 11 καταστατικῆς πρακτικῆς, 10 εἰδικὰ καταστατικῆς, 20 ἀσκήσεως καταστατικῆς· γ) 52 εἰς τὰ γερμανικὰ πανεπιστήμια τῆς Ἑλβετίας, ἧτοι 9 πολι-

τικῆς οἰκονομίας θεωρητικῆς, 2 ἐφηρμοσμένης, 2 δημοσιονομίας, 5 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 20 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 11 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 1 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 2 εἰδικὰ καταστατικῆς. δ') 158 εἰς τὰ γερμανικὰ πανεπιστήμια τῆς Αὐστρίας, ἤτοι 13 πολιτικῆς οἰκονομίας θεωρητικῆς, 12 ἐφηρμοσμένης, 18 δημοσιονομίας, 15 διοικητικῆς, 43 εἰδικὰ ἀναπτύξεως, 10 εἰδικὰ μικρᾶς ἀναπτύξεως, 16 πρακτικῆς ἀσκήσεως, 5 καταστατικῆς θεωρητικῆς, 20 καταστατικῆς πρακτικῆς, 4 εἰδικὰ καταστατικῆς, 2 ἀσκήσεως καταστατικῆς. ε') 30 εἰς τὸ γερμανικὸν πανεπιστήμιον τῆς Ρωσσίας, τῶν ὁποίων οἱ εἰδικοὶ καθ' ἕκαστον τῆς ἐπιστήμης κλάδον ἀριθμοὶ ἐξέτεθησαν ἤδη ἀνωτέρω.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ.

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς δημοτικῆς ἐν γένει φορολογίας ἀνάγεται εἰς τὰς περὶ συγκεντρώσεως ἢ ἀποκεντρώσεως ὑφισταμένας ἐν τῇ πολιτεία ἀρχάς. Ὅπου αἱ συγκεντρωτικαὶ ἀρχαὶ εἶναι ἰσχυρώτεραι, τὰ ὅρια τῆς δημοτικῆς φορολογίας ἐνασχολοῦσιν εἰδικώτερον τὸν νομοθέτην τῆς ἐπικρατείας. ὅπου αἱ ἀποκεντρωτικαὶ ἀρχαὶ λειτουργοῦσι βαθύτερον ἐν τοῖς πράγμασιν, ὁ μικρὸς τοῦ δήμου νομοθέτης συναγωνίζεται, τρόπον τινά, πρὸς τὸν μέγαν τῆς ἐπικρατείας νομοθέτην, καὶ βαδίζει ἢ δημοτικὰ μηχανῆ μετὰ μείζονος ἐλευθερίας καὶ ἀποτελεσματικότητος.

Ἐν Ἑλλάδι τὰ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἰσχύοντα γενικῶς μὲν πρὸς ὅλους τοὺς δήμους εἶναι ὅτι κατὰ τὰ ἄρθρα 1, 2 καὶ 5 τοῦ ἀπὸ 22 Δεκεμβρίου 1847 ΕΗ' νόμου ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς δήμους τοὺς περιέχοντας πρωτευούσας ἐπαρχιῶν ἢ παρ' οἷς εἶναι καθιδρυμένη τελωνιακὴ ἀρχὴ (μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ σταθμάρχου) νὰ ἐπιβάλλωσιν,

πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν των, δασμὸν μὴ ὑπερβαίνοντα τὰ 2 τοῖς % τῆς τιμῆς των ἐπὶ τῶν πρὸς τοπικὴν κατανάλωσιν εἰσαγομένων ὠνίων, ἂν μὲν πρόκειται περὶ πνευματωδῶν ποτῶν, ρευστῶν καὶ τροφίμων (ἐκτὸς δημητριακῶν καρπῶν, ἀλεύρων, ἄρτου, λαχάνων, χλωρῶν ὀσπρίων καὶ ὀπωρῶν, χλωροῦ τυροῦ καὶ γάλακτος, ἄλατος, ὀρνιθίων, ὠν καὶ ἄλλων μικρῶν εἰδῶν) τῇ ἐγκρίσει τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τετραετίαν, ἂν δὲ πρόκειται περὶ δημητριακῶν καρπῶν, ἀλεύρων καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων τῇ ἐγκρίσει τοῦ βασιλέως προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἐνεκα ἰδιαιτέρων ἀναποφεύκτων περιστάσεων τοῦ δήμου καὶ καθόσον χρόνον αὐταὶ διαρκοῦσιν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν δῆμον Πατρέων ὁ ἀνωτέρω γενικὸς πρὸς ὅλους τοὺς δήμους τῆς ἐπικρατείας νόμος ἐτροποποιήθη διὰ τεσσάρων διαδοχικῶς νόμων, 1) τοῦ ἀπὸ 12 Ὀκτωβρίου 1869 ΤΚΕ', 2) τοῦ ἀπὸ 17 Μαΐου 1871 Τ4, 3) τοῦ ἀπὸ 24 Δεκεμβρίου 1875 ΦΟ καὶ 4) τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος ἀπὸ 16 Ἰουνίου 1882 ΔΖ', τῶν ὁποίων τὰ καθ' ἕκαστα ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

Καὶ διὰ μὲν τοῦ πρώτου νόμου ἐπετράπη τῷ δήμῳ Πατρέων νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν περὶ οὗ πρόκειται δημοτικὸν δασμὸν ἐπὶ πάντων ἐν γένει τῶν εἰς αὐτὸν εἰσαγομένων ὠνίων καὶ ἐμπορευμάτων, χωρὶς νὰ ὑπερβαίνῃ ὁ δασμὸς οὗτος ὡς πρὸς μὲν τὰ ὠνια τὰ 3 4 τοῖς 0)0, ὡς πρὸς δὲ τὰ ἐμπορεύματα τὸ 1)2 τοῖς 0)0 τῆς τιμῆς αὐτῶν κατὰ τὸ δασμολόγιον, ἢ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ψηφισομένην καὶ ὑπὸ τοῦ νομάρχου ἐγκρινομένην διατίμησιν δι' ὅσα εἶδη εἶναι κατὰ τὸ δασμολόγιον ἐλεύθερα τελωνίου.

Διὰ δὲ τοῦ δευτέρου νόμου ἐπετράπη ἡ αὐξήσις μέχρις ἐνός τοῖς 0)0 τοῦ κατὰ τὸν ἡγούμενον νόμον φορολογικοῦ ὄρου τοῦ ἐπὶ τῶν ὠνίων καὶ ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων δασμοῦ τοῦ δήμου Πατρέων.

Διὰ δὲ τοῦ τρίτου νόμου ἐπετράπη ἡ αὐξήσις τοῦ περι οὗ πρόκειται φορολογικοῦ ὄρου ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἓν καὶ ἡμισυ τοῖς 0)0.

Διὰ δὲ τοῦ τετάρτου νόμου ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπηλλάγησαν δημοτικοῦ δασμοῦ ἐν Πάτραις τὰ ὄνια καὶ ἐμπορεύματα ἐκεῖνα ἐφ' ὧν καὶ τὸ δημόσιον δὲν εἰσπράττει, κατὰ τὰ νενομισμένα, τέλος εἰσαγωγῆς λόγῳ διαμετακομίσεως, ἢ τοποθετήσεως εἰς τὰς προσωρινὰς ἀποθήκας τοῦ τελωνείου, ἀφ' ἐτέρου δὲ ὡς πρὸς τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν μεταφερομένα καὶ ἐν τῷ δήμῳ Πατρῶν ἀποβιβαζόμενα ἐξακολουθοῦσιν ἰσχύουσαι αἱ διατάξεις τῶν ἄνω μνησθέντων νόμων καὶ ὁ δασμὸς εἰσπράττεται ὡς ἄχρι τοῦδε, ἐξαιρουμένων τῶν ἐξῆς ὀνίων καὶ ἐμπορευμάτων, ἧτοι βαλανιδίων, βάμβακος, ἐλαιῶν, σισάμου, γλυκορρίζης, γλυκανίσου καὶ κουκουλίων προωρισμένων πρὸς ἐξαγωγήν ἐκτὸς τοῦ κράτους ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον προθεσμίας δεκαπενθημέρου ἀπὸ τῆς ἀποβιβάσεώς των ἐν τῇ πολει τῶν Πατρῶν. Πρὸς τοῦτο ὁ ἔμπορος ὀφείλει νὰ δηλώσῃ πρὸς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν τὴν πρόθεσιν τοῦ ταύτην καὶ ἀποθέσῃ τὰ προωρισμένα πρὸς ἐξαγωγήν, ὡς εἴρηται, ἐμπορεύματα ταῦτα ἐν ἰδίᾳ ἀποθήκῃ, ἰδίῳ αὐτοῦ ἀναλώμασι, τῆς ὁποίας τὴν ἐτέραν ἀνόμοιον κλεῖδα θέλει κρατεῖ ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, χωρὶς οὔτε τὸν δῆμον οὔτε τὸ δημόσιον νὰ ἐπιβαρύνῃ οἰαδήποτε εὐθύνη διὰ τὴν ἀσφαλῆ φύλαξιν τῶν ἐν αὐτῇ ἐμπορευμάτων. Πᾶσα δὲ παράλειψις τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων καθίστησι τὸν ἔμπορον ὑπόχρεον εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ νενομισμένου δημοτικοῦ δασμοῦ.

Ὁ τελευταῖος νόμος ἐπιτρέπει εἰς τὸν δῆμον Πατρῶν νὰ αὐξήσῃ μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του, τὸν δασμὸν ἐπὶ τῶν μὴ ἀπαλασσομένων αὐτοῦ, ὡς ἄνω ἐξετέθη, ὀνίων καὶ ἐμπορευμάτων ἀπὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως εἰς δύο τοῖς 0)0, ψηφίσματι τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἐγκρίσει τῆς προϊσταμένης νομαρχίας. M.

ΚΑΤΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑΙ.

Κατὰ τὰς ἐπισήμους πληροφορίας τῆς Ἰταλικῆς καταστατικῆς ὑπολογίζονται εἰς 48,560 τὰ τῆς κατωτάτης παιδείσεως ἐν Ἰταλίᾳ σχολεῖα, ἐξ ὧν 41,108 εἶναι δημόσια καὶ 7,452 ἰδιωτικά. Κατὰ τὸν νόμον τῆς 15 Ἰουλίου 1877 ἢ ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις ἐκπαίδευσις εἶναι ὑποχρεωτικὴ κατὰ τὰς δύο στοιχειώδεις τάξεις τοῦ κατωτέρου βαθμοῦ. Ἐκ τῶν δημοσίων σχολείων 20,766 εἶναι δι' ἄρρενας, καὶ 20,342 διὰ θήλεις. Τὸ ποσὸν τῶν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1878—79 ἐγγεγραμμένων ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις μαθητῶν ἀνέβαινε εἰς 1,902,280, ἐξ ὧν 1,048,801 ἄρρενας καὶ 853,479 θήλεις. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἰδιωτικά σχολεῖα, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτοῖς κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἐγγεγραμμένων μαθητῶν ἀνέβαινε εἰς 155,697, ἐξ ὧν 63,469 ἄρρενες καὶ 92,228 θήλεις.

Τὸ ὅλον τῶν μαθητῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσσεως ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ τοῖς ἰδιωτικοῖς σχολείοις ἀνέβαινε εἰς 2,057,977, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τῷ 1862 ὑπελογίζετο εἰς 1,008,174 μόνον. Ὑπερεδιπλασιάσθη δηλαδή ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκπαιδευομένων παιδῶν ἐν διαστήματι δεκαετίας. Ἐὰν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν σχολείων τοῦ 1878—79 προσθέσωμεν 455,687 ἀκολουθοῦντας τὰ μαθήματα τῶν ἑσπερινῶν σχολείων καὶ 212,439 ἀκολουθοῦντας τὰ μαθήματα τῶν σχολείων τῆς κυριακῆς, ὁ ἀριθμὸς τῆς ὅλης ἐκπαιδευομένης ἐν Ἰταλίᾳ παιδικῆς ἡλικίας ἀνέβαινε τῷ 1878—76 εἰς 2,727,103 πρόσωπα. Ἀριθμοὶ πάντως σεβάσμιοι, ἐλέγχοντες τὰς διοικητικὰς ἐν Ἰταλίᾳ τάσεις πρὸς αὐξήσιν τοῦ φωτισμοῦ τῶν πολλῶν καὶ ἐπομένως πρὸς στερήσιν τῆς ἐθνικῆς εὐδαιμονίας.

Ἡ ἀναλογία τῶν ἐν τοῖς ἐκτεθείσι 48,560 δημοσίοις

καὶ ἰδιωτικοῖς σχολείοις ἐκπαιδευομένων πρὸς τὸν ὄλον τῆς Ἰταλίας πληθυσμὸν εἶναι 7,67 ἐπὶ 100 κατοίκων, ἤτοι 7,09 σχετικῶς πρὸς τὰ δημόσια σχολεῖα καὶ 0,58 πρὸς τὰ ἰδιωτικά. Ἡ διαμοίρασις τῆς παιδείσεως ταύτης μεταξὺ τῶν τεσσάρων μεγάλων τμημάτων τῆς Ἰταλίας ἔχει ἐπὶ 100 πάντοτε κατοίκων ὡς ἐξῆς: Βόρειος Ἰταλία 11,28. Κεντρικὴ Ἰταλία 6,44. Μεσημβρινὴ Ἰταλία 5,44. Νησιωτικὴ Ἰταλία 4,44. Τίνος ἕνεκα ἡ κατάπτωσις τῆς ἐκπαιδευτικῆς κλίμακος ἐν Ἰταλία καθ' ὅσον αὕτη καταβαίνει πρὸς τὴν μεσημβρίαν; Ἄλλ' ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ σωτηρία τῆς Ἰταλικῆς ἐθνικότητος ἐδημιουργήθη μᾶλλον πρὸς τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος. Τοιοῦτοτρόπως ἡ μείζων μὲν τάσις πρὸς τὴν στοιχειώδη παιδευσιν παρατηρεῖται ἐν Πεδεμοντίῳ, κατόπιν τοῦ ὁποίου ἔρχεται ἡ Λομβαρδία, ἡ Βενετία καὶ ἡ Λιγουρία, ἡ ἐσχάτη δὲ ἐν Σικελίᾳ. Ποῦ εἶναι οἱ χρόνοι, καθ' οὓς τὸ φῶς τῆς Μεγάλῃς ἐν Ἰταλία Ἑλλάδος ἀνέβαινεν ἐκ τῆς μεσημβρίας πρὸς τὸν βορρᾶν! Ζητήματα φυλετικὰ, ἱστορικὰ καὶ κλιματικὰ, ἐν οἷς μίσγεται ἀδιαλείπτως ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν χρόνων καὶ τῶν τόπων ἡ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ζωὴ.

ΑΓΓΛΟ-ΓΑΛΛΟ-ΙΤΑΛΙΚΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ.

Πρὸ τίνος ὁ κ. Leone Levi ἐν τῷ Journal of the statistical Society τοῦ Λονδίνου ἐπραγματεύθη ἀριθμητικὰς τινὰς σχέσεις, πολὺ ἐχούσας τὸ ἐνδιαφέρον, 1) τῶν δημοσίων θησαυρῶν τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας ὅσον ἀφορᾷ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν καὶ 2) τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως ἐν ταῖς χώραις ταύταις. Πρόκειται περὶ τῆς τελευταίας εικοσαετίας 1861—1880, τῆς ὁποίας πέντε ἔτη, τὸ 1861, 1865, 1870, 1875 καὶ 1880, χρησιμεύουσιν ὡς σημεῖα συγκρίσεως. Οἱ ὑπολογισμοὶ γίνονται εἰς λίρας στερλίας.

Ἀγγλία.—Τὰ δημόσια ἔσοδα αὐτῆς ὑπολογίζονται τῷ 1861 εἰς 71 ἑκατομμύρια, τῷ 1865 εἰς 70, τῷ 1870 εἰς 75, τῷ 1875 εἰς 75, καὶ τῷ 1880 εἰς 84. Ἡ καθ' ἑκάστον κάτοικον τῆς Ἀγγλίας ἀναλογία τῶν ἐσόδων τούτων ἔχει ὡς ἐξῆς: τῷ 1861 λίρ. 2, σελ. 9, πέν. 10· τῷ 1865 λίρ. 2, σελ. 7, πέν. 7· τῷ 1870 λίρ. 2, σελ. 8, πέν. 4· τῷ 1875 λίρ. 2, σελ. 6, πέν. 3· τῷ 1880 λίρ. 2, σελ. 6, πέν. 8. Ἡ μεταξὺ τῶν ὑπὸ σύγκρισιν πέντε ἐτῶν κινήσις τῶν δημοσίων εἰσοδημάτων καθ' ἑκάστον κάτοικον ἔχει κατὰ μέσον ὄρον ὡς ἐξῆς, ὑποτιθεμένου ὡς 100 τοῦ ποσοῦ ἐν ἔτει 1861: τῷ 1865 μὲν 96, τῷ 1870 δὲ 97, τῷ 1875 δὲ 92, τῷ 1880 δὲ 99.—Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν, ὑπολογίζεται αὕτη ὡς ἐξῆς καθ' ἑκάστον κάτοικον· τῷ 1861 λίρ. 11· τῷ 1865 λίρ. 12, σελ. 14· τῷ 1870 λίρ. 14, σελ. 18· τῷ 1875 λίρ. 16, σελ. 9· τῷ 1880 λίρ. 14, σελ. 4. Ὑποτιθεμένης τῆς κινήσεως ταύτης εἰς 100 ἐν ἔτει 1861, τῷ 1865 ἀνέβη εἰς 115, τῷ 1870 εἰς 135, τῷ 1875 εἰς 149 καὶ τῷ 1880 εἰς 129.

Γαλλία.—Τὰ δημόσια εἰσοδήματα αὐτῆς ὑπολογίζονται τῷ 1861 εἰς 58 ἑκατομμύρια, τῷ 1865 εἰς 80, τῷ 1870 εἰς 88, τῷ 1875 εἰς 120, τῷ 1880 εἰς 128. Ἡ καθ' ἑκάστον κάτοικον τῆς Γαλλίας ἀναλογία τῶν ἐσόδων τούτων ἔχει ὡς ἐξῆς: τῷ 1861 λίρ. 1, σελ. 11· τῷ 1865 λίρ. 2, σελ. 3· τῷ 1870 λίρ. 2, σελ. 7· τῷ 1875 λίρ. 3, σελ. 6· τῷ 1880 λίρ. 3, σελ. 9. Ἡ μεταξὺ τῶν ὑπὸ σύγκρισιν πέντε ἐτῶν κινήσις τῶν δημοσίων εἰσοδημάτων καθ' ἑκάστον κάτοικον ἔχει κατὰ μέσον ὄρον ὡς ἐξῆς, ὑποτιθεμένου εἰς 100 τοῦ ποσοῦ ἐν ἔτει 1861: τῷ 1865 μὲν 138, τῷ 1870 δὲ 151, τῷ 1875 δὲ 213, τῷ 1880 δὲ 223.—Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν, ὑπολογίζεται αὕτη ὡς ἐξῆς καθ' ἑκάστον κάτοικον· τῷ 1861 λίρ. 4, σελ. 10· τῷ 1865 λίρ. 6, σελ. 4· τῷ 1870 λίρ. 6· τῷ 1875 λίρ. 8, σελ. 2· τῷ 1880 λίρ. 8 σελ. 9. Ὑποτιθεμένης τῆς κι-

νήσεως ταύτης εις 100 τῷ 1861, τῷ 1865 ἀνέβη εις 137, τῷ 1870 εις 133, τῷ 1875 εις 180 καὶ τῷ 1880 εις 188.

Ἰταλία. — Τὰ δημόσια εἰσοδήματα αὐτῆς ὑπολογίζονται τῷ 1861 εις 27 ἑκατομμύρια, τῷ 1865 εις 50, τῷ 1870 εις 35, τῷ 1875 εις 58, τῷ 1880 εις 59. Ἡ καθ' ἕκαστον κάτοικον τῆς Ἰταλίας ἀναλογία τῶν ἐσόδων τούτων ἔχει ὡς ἐξῆς: τῷ 1861 λίρ. 1, σελ. 4· τῷ 1865 λίρ. 2· τῷ 1870 λίρ. 1, σελ. 7· τῷ 1875 λίρ. 2, σελ. 2· τῷ 1880 λίρ. 2, σελ. 2. Ἡ μεταξὺ τῶν ὑπὸ σύγκρισιν πέντε ἐτῶν κινήσεις τῶν δημοσίων εἰσοδημάτων καθ' ἕκαστον κάτοικον ἔχει κατὰ μέσον ὄρον ὡς ἐξῆς, ὑποτιθεμένου εις 100 τοῦ ποσοῦ ἐν ἔτει 1861: τῷ 1865 μὲν 166, τῷ 1870 δὲ 112, τῷ 1875 δὲ 175, τῷ 1880 δὲ 175. — Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν, ὑπολογίζεται αὕτη ὡς ἐξῆς καθ' ἕκαστον κάτοικον: τῷ 1861 λίρ. 2, σελ. 11· τῷ 1865 λίρ. 2, σελ. 8· τῷ 1870 λίρ. 2, σελ. 10· τῷ 1875 λίρ. 3, σελ. 4· τῷ 1880 λίρ. 3, σελ. 7. Ὑποτιθεμένης τῆς κινήσεως ταύτης εις 100 τῷ 1861, τῷ 1865 ὑπολογίζεται εις 95, τῷ 1870 εις 98, τῷ 1875 εις 125, τῷ 1880 εις 131.

Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ περιέχουσι ἐνδεικτικὰς ἀποκαλύψεις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ δημοσιονομία μεταξὺ τῶν τριῶν κυριωτέρων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἐπικρατειῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ὁ δημόσιος θησαυρὸς τῆς Γαλλίας ἀπὸ 57 ἑκατομμυρίων τῷ 1861 ἐζήτησε παρὰ τῶν φορολογουμένων 128 τῷ 1880, καὶ ὁ δημόσιος θησαυρὸς τῆς Ἰταλίας ἀπὸ 27 ἑκατομμυρίων τῷ 1861 ἐζήτησε παρὰ τῶν φορολογουμένων 59 τῷ 1880, δηλαδὴ κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπικρατείας ἐν διαστήματι εἰκοσαετίας ἐπλησίασε τὸν διπλασιασμὸν τῶν ἐσόδων του, ἀφ' ἑτέρου ὁ δημόσιος θησαυρὸς τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ 71 ἑκατομ. τῷ 1861 ἐζήτησε παρὰ τῶν φορολογουμένων 84 τῷ 1880, δηλαδὴ ἐν ὁλοκλήρῳ εἰκοσαετία μόλις 13 ἐπὶ πλεόν. Ἀπο-

τέλεσμα δημοσιονομικὸν ἢ ἀντίθεσις αὕτη τῶν ἐθνολογικῶν καὶ πολιτικῶν λόγων, ὅφ' οὗς ἐν τῇ τελευταίᾳ περιόδῳ διετέλεσαν ἡ Γαλλία καὶ Ἰταλία, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἠττηθεῖσα ἀναδιοργανίζεται, ἡ δὲ ἑτέρα ἀπὸ εὐτυχῶν συγκυριῶν ἐνωθεῖσα διοργανίζεται. Βαρυτέρα ἐν τούτοις ἢ δαπάνη τοῦ Γαλλικοῦ ἀναδιοργανισμοῦ, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς καθ' ἕκαστον κάτοικον ἀναλογίας τῆς, διότι ἀπὸ 1 λίρ. 11 σελ. τῷ 1861 ἀνέβη αὕτη εις 3 λίρ. 9 σελ. τῷ 1880, ἐνῶ ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ 1 λίρ. 4 σελ. τῷ 1861 ἀνέβη εις 2 λίρ. 2 σελ. τῷ 1880. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἀγγλίαν, ἀπ' ἐναντίας ἢ δαπάνη αὕτη καθ' ἕκαστον κάτοικον τείνει σταθερῶς εις ἐλάττωσιν, ὡς δείκνυται ἀνωτέρω ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ τῶν δύο ἐτῶν 1861 καὶ 1880, κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἦτο 2 λίρ. 9 σελ. 10 πεν. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον 2 λίρ. 9 σελ. 8 πεν. Ἡ ἐπὶ τοῖς 100 αὐξήσεις τῶν καθ' ἕκαστον κάτοικον βαρῶν ἐν ταῖς τρισὶν ἐπικρατεῖαις ἀποτείνεται εις βαθυτέρας ἐτι σκέψεις δι' ἐκείνους, οἵτινες ἐπιζητοῦσι μαθήματα ἐκ τῆς διεθνούς ἀλληλοδιδασκαλίας· τῷ 1880 ἀνέβησαν τὰ ἔσοδα καὶ ἐπομένως αἱ δαπάναι εις 99 ἐν Ἀγγλίᾳ, 175 ἐν Ἰταλίᾳ καὶ 223 ἐν Γαλλίᾳ!

Ἐν τούτοις ἔχει καὶ ἡ ἐμπορικὴ ἔποψις τῆς κινήσεως τῶν συγκρινομένων ἐπικρατειῶν τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς σελίδα. Οὕτω καθ' ἕκαστον κάτοικον αὕτη ἀπὸ 2 λίρ. 11 σελ. τῷ 1861 ἀνέβη εις 3 λίρ. 7 σελ. ἐν Ἰταλίᾳ τῷ 1880, ἀπὸ 4 λίρ. 10 σελ. τῷ 1861 ἀνέβη εις 8 λίρ. 7 σελ. ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1880, ἀπὸ 11 λίρ. τῷ 1861 ἀνέβη εις 14 λίρ. 5 σελ. τῷ 1880 ἐν Ἀγγλίᾳ. Γενναιοτέρα λοιπὸν ἢ αὐξήσεις ἐν τῇ Γαλλικῇ ἐπικρατεῖᾳ, ἐξηγοῦσα καὶ τὴν ἐπὶ τῶν δημοσιονομικῶν βαρῶν καρτερίαν τῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἀγγλίαν ἢ ἐμπορικὴ αὐξήσεις ἔχει τι καταπεποιημένον, διότι ἐπὶ τοῖς 100 τοῦ 1861 ἢ καθ' ἕκαστον κάτοικον ἐμπορία ἠῤῥῆξε τῷ 1880 ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ εις 188, ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ εις 131, ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ εις 129.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΑ.

Διὰ τοῦ νόμου ΑΔ' τῆς 12 Ἰουνίου 1882 εἰσῆχθησαν αἱ ἐπόμεναι τροποποιήσεις ἐν τῇ περὶ γραμματοσήμου, ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ ταχυδρομικῶν δεμάτων νομοθεσίᾳ. Καὶ ἡ μὲν διαβάθμισις τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους τῶν ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας διευθυνομένων ἐπιστολῶν ἐκωνοίσθη ἀνὰ 15 γραμμάρια τοῦ βάρους αὐτῶν, τὸ δὲ τέλος τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων τῶν ἐκδιδομένων τοῦλάχιστον ἅπαξ κατὰ τριμηνίαν ὠρίσθη ἀνὰ 1 λεπτόν μέχρι βάρους 25 γραμμαρίων αὐξανόμενον κατὰ 1 λεπτόν ἀνὰ πᾶσαν κατὰ 25 γραμμάρια ἢ κλάσμα αὐτῶν αὐξήσιν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ δείγματα ἐμπορευμάτων, τὰ δικαιόγραφα καὶ δικόγραφα, τὰ βιβλία ἐν γένει καὶ πρωτόκολλα, ὑπόκεινται ταῦτα εἰς τέλος 5 λεπτῶν ἀνὰ 50 γραμμάρια. Κατάλογοι, προγράμματα, ἀγγελίαι, ἐγκύκλιοι, τετράδια μουσικῆς, τυπογραφικὰ δοκίμια, ἐπισκεπτῆρια, εἰδοποιήσεις ἐν γένει ὡς καὶ πάντα τὰ ἐκτὸς τῶν ἤδη σημειωθέντων ἐντυπα ὑπόκεινται εἰς τέλος 2 λεπτῶν ἀνὰ 25 γραμμάρια. Ὡς ἐντυπα θεωροῦνται πάντα τὰ ἐκτυπώματα ἐπὶ χάρτου, ἐπὶ περγαμνῆς, ἐπὶ χαρτονίου, διὰ τυπογραφίας, λιθογραφίας, χαλκογραφίας, αὐτογραφίας, φωτογραφίας ἢ διὰ παντὸς ἄλλου ἀναλόγου μηχανικοῦ τρόπου, πλὴν τῶν ἐκ διαφανοῦς ἢ δι' ὑπερθέσεως γινομένων ἀντιγράφων. Ἐπισκεπτῆρια πεμπόμενα ἐντὸς ἀσφραγίστων φακέλλων, ἂν δὲν ὑπάρχη οὐδεμία ἐπ' αὐτῶν χειρόγραφος σημείωσις, ὑποβάλλονται εἰς τέλος 5 λεπτῶν. — Πάντα τὰ ἀντικείμενα τῆς ἀλληλογραφίας, ὡς ἐπιστολαὶ, δείγματα ἐμπορευμάτων, ἐφημερίδες καὶ λοιπὰ ἐντυπα, δύνανται νὰ ἀποσταλῶσι καὶ ἐπὶ συστάσει, καταβαλλομένου ἐπὶ πλέον μονίμου τέλους λεπτῶν 20 δι' ἐ-

κάστην ἐπιστολὴν ἀνεῦ διακρίσεως τοῦ βάρους αὐτῆς. Ἐπὶ πληρωμῇ δὲ τέλους 10 λεπτῶν δικαιούται ὁ ἀποστολεὺς νὰ λάβῃ ἀπόδειξιν παραλαβῆς τοῦ ἐπὶ συστάσει ἀντικειμένου παρὰ τοῦ ἀποδέκτου.

Ἀποκλείονται τῆς διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἀποστολῆς α) τὰ δείγματα ἐμπορευμάτων, τὰ ταχυδρομικὰ δέματα ἢ πᾶν ὅπερ, ὡς ἐκ τοῦ εἶδους αὐτοῦ δύναται νὰ προξενήσῃ κίνδυνον εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ἢ βλάβην εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν, β) τὰ δέματα δικαιογράφων τὰ ὑπερβαίνοντα βᾶρος ἐνὸς χιλιογράμου, τὰ δείγματα ἐμπορευμάτων βάρους ἄνω τῶν 250 γραμμαρίων, τὰ δέματα ἐφημερίδων, βιβλίων καὶ λοιπῶν ἐν γένει ἐντύπων καὶ ταχυδρομικὰ δέματα τὰ φέροντα βᾶρος ἀνώτερον τῶν 2 χιλιογράμμων, γ) τὰ ἐπιστολικά δελτάρια, φέροντα ἐγγραφὰς, προσβαλλούσας τὴν δημοσίαν τάξιν ἢ τὰ χρηστά ἤθη.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς, ἐπετράπη ἡ διὰ τῶν ταχυδρομικῶν γραφείων διαθίβασις χρηματικῶν ποσῶν δι' ἐπιταγῶν ἐκδιδομένων καὶ ἐξαργυρωτέων παρὰ τῶν ταχυδρομικῶν γραφείων διὰ νομίμως κυκλοφοροῦντος ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ νομίσματος. Αἱ ἐκδιδόμεναι ἐπιταγαὶ εἶναι ὀνομαστικαί, δὲν μεταβιβάζονται δι' ὀπισθογραφῆσεως καὶ οὔτε αὐταὶ οὔτε αἱ συνεπεία αὐτῶν ἐκδιδόμεναι ἀποδείξεις ἐξοφλήσεως ὑπόκεινται εἰς τέλος χαρτοσήμου. Ὁ ἀποστολεὺς ἐπιταγῆς ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ κατὰ τὴν ἐκδοσὶν τῆς 5 λεπτά διὰ πᾶσαν δεκάδα δραχμῶν ἢ κλάσμα αὐτῆς. Διὰ τὴν δῆλωσιν δὲ παραλαβῆς παρὰ τοῦ λήπτορος καταβάλλει ὁ ἀποστολεὺς 10 λεπτά.

Αἱ ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαὶ ἰσχύουσιν ἐπὶ δύο μῆνας ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν· παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης δὲν δύνανται νὰ ἐξαργυρωθῶσι εἰμὴ μετὰ προηγουμένην θεώρησιν τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν Ταχυδρομείων. Τὸ ἀντίτιμον τῆς μὴ ἐξαργυρωθείσης ἐπιταγῆς ἀποδίδεται εἰς τὸν προκαλέσαντα τὴν ἐκ-

δοσιν αὐτῆς ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῆς ἐπιταγῆς. Αἱ ἀπολεσθεῖσαι ἢ καταστραφεῖσαι ἐπιταγαὶ δύνανται, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ δικαιούχου νὰ ἀντικατασταθῶσιν ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν. Αἱ ἐπιταγαὶ ὧν ἡ ἐξαργύρωσις ἢ ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν δὲν ἤθελεν ἀπαιτηθῆν ἐντὸς 5 ἐτῶν ἀπὸ τῆς καταθέσεως τῶν χρημάτων, παραγράφονται πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου.

Εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀφέθη ἵνα διὰ Β. διατάγματος ὁρίσῃ α) τὸν χρόνον ἀφ' οὗ ἀρξεται ἡ λειτουργία τοῦ περι ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν θεσμοῦ, β') τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα παρ' ὧν θὰ ἐκδίδωνται ἢ θὰ πληρόνωνται ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαί, γ') τὸ χρηματικὸν ποσὸν, ἄνω τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ ἐκδοθῇ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ καὶ δ') τὴν παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου χορήγησιν εἰς τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα τῆς ἀναγκαίας χρηματικῆς ποσότητος πρὸς ἐξαργύρωσιν τῶν ἐπιταγῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ταχυδρομικὰ δέματα, ἐπετρέπη ἡ διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἀποστολὴ δεμάτων ἐγκλειόντων προῖόντα γῆς ἢ τέχνης μέχρι βάρους 2 χιλιογράμμων, ἀπαλλασσομένων παντὸς δημοτικοῦ δασμοῦ. Δι' ἕκαστον δέμα καταβάλλεται, δι' ἐπιθέσεως γραμματοσήμου, τέλος 50 λεπτῶν. Τῇ αἰτήσει τοῦ ἀποστολέως δύνανται νὰ ἐπιστραφῶσι τὰ δέματα (οὐχὶ ὁμως καὶ τὸ διὰ τὴν ἀποστολὴν των καταβληθὲν τέλος), ἐνόσω δὲν παρεδόθησαν πρὸς τοὺς εἰσοὺς ἀποστέλλονται, μὴ εὐθυνομένου τοῦ δημοσίου ἐν τούτοις ἂν, καίτοι δοθείσης τοιαύτης αἰτήσεως, παρεδόθησαν τὰ δέματα πρὸς τοὺς παραλήπτας. Ὁ ἀποστολεὺς δικαιούται νὰ λάβῃ ἀπόδειξιν παραλαβῆς παρὰ τοῦ παραλήπτου, καταβάλλον τέλος 10 λεπτῶν. Ἡ ἀποστολὴ τῶν δεμάτων ἐκτελεῖται ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπουσι τὰ μέσα τῆς ὑπηρεσίας, ἥτις δύνανται νὰ ἀποποιηθῇ καὶ τὴν παραλαβὴν των, περιορίζουσα ἐκάστοτε αὐτὰ εἰς τὸ ποσὸν, ὅπερ δύναται νὰ ἀποστείλῃ.

Εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀφέθη νὰ ὁρίσῃ α) τὸν χρόνον ἀφ'

οὗ ἀρξεται ἡ λειτουργία τοῦ περι ταχυδρομικῶν δεμάτων θεσμοῦ, β') τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα ἅτινα θὰ δέχωνται καὶ θὰ ἀποστέλλωσι ταχυδρομικὰ δέματα, γ') τοὺς ὄρους τῶν διαστάσεων καὶ τῆς συσκευῆς τῶν δεμάτων, δ') τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ ἐγκλεισθῶσιν ἐν τοῖς ταχυδρομικοῖς δέμασι καὶ ε) τὰς λοιπὰς λεπτομερείας τὰς ἀφορώσας τὴν ἀποστολὴν, παράδοσιν, ἐπιστροφήν καὶ ἀπώλειαν τῶν ταχυδρομικῶν δεμάτων.

Α. Γ.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΑΙΓΙΝΗΣ.

Τὰ ἀρχαιότερα νομίσματα τῆς Ἑλλάδος ἀνάγονται εἰς τὴν Αἰγίναν, ἐν τῇ ὁποίᾳ Φεῖδων ὁ Ἀργεῖος τὸ πρῶτον ἐχάραξε νόμισμα. Ἐν γένει τὰ νομίσματα τῆς Αἰγίνης εἶχον γενικὴν κυκλοφορίαν, μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων. Ἐν Ἀθήναις, μεθ' ὅλον τὸ μῖσος ὅπερ ἐχώριζε Ἀθηναίους καὶ Αἰγινήτας, τὰ νομίσματα τῶν τελευταίων εἶχον ἐπιζητουμένην κυκλοφορίαν.

Τὸ νομισματικὸν σύστημα τῆς Αἰγίνης εἶχε μονάδα ἀργυρᾶν, τὸν «στατήρα», ὅστις ἦτο δίδραχμον ἀργυροῦν. Ἡ δραχμὴ τῆς Αἰγίνης ἦτο τὸ ἥμισυ τῆς μονάδος τοῦ στατήρος, ἀπετελεῖτο δὲ ἀπὸ ἕξ ὀβολῶν Αἰγίνης, ἰσοδυναμοῦντων πρὸς 10 ὀβολοὺς Ἀθηναίων. Ἐπομένως ἡ δραχμὴ τῆς Αἰγίνης ἦτο παχυτέρα τῆς Ἀθηναϊκῆς δραχμῆς καὶ ἐκαλεῖτο ἐν Ἀθήναις «παχεῖα» ἐνῶ ἡ Ἀθηναϊκὴ ἐκαλεῖτο «λεπτὴ». Κατὰ τὸν Πολυδεύκην 3 δραχμαὶ τῆς Αἰγίνης ἰσοδυναμοῦν πρὸς 5 δραχμάς τῶν Ἀθηναίων. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ κέρματα τοῦ νομισματικοῦ συστήματος τῆς Αἰγίνης, ἀπετελοῦντο ταῦτα ἐκ τοῦ ἡμιδράχμου (=3 ὀβολοί), ἐκ τοῦ ὀβολοῦ (6 τοιοῦτοι=1 δραχμὴ) καὶ τοῦ ἡμιβολοῦ (12 τοιαῦτα=1 δραχμὴ).

Τὰ νομίσματα τῆς Αἰγίνης ἐκ τοῦ ἐνὸς μὲν μέρους εἶ-

ναι ἐξογκωμένα, ἐκ τοῦ ἐτέρου δὲ κοῖλα. Ἐπὶ τοῦ ἐξογκωμένου μέρους κατὰ τοὺς πρώτους μὲν χρόνους τῆς πολιτείας τῆς Αἰγίνης ἀπετυποῦτο θαλασσία χελώνη σύμβολον τῆς ναυτικῆς ἐπιδόσεως τῆς νήσου, κατὰ τοὺς ὑστέρους δὲ ἀπετυποῦτο χερσαία χελώνη πιθανῶς κατὰ τὴν βιομηχανικὴν μᾶλλον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς μετατροπὴν τῆς Αἰγιναιᾶς δραστηριότητος μετὰ τὴν πτώσιν τῆς κατὰ θάλασσαν ὑπεροχῆς τῆς· ἐντεῦθεν τὰ νομίσματα τῆς Αἰγίνης ἐκαλοῦντο ἐν τῇ συνηθείᾳ τῆς ἀγορᾶς «χελῶναι». Ἐκ τοῦ ἐτέρου δὲ μέρους τὰ νομίσματα τῆς Αἰγίνης φέρουσι κοῖλα τρίγωνα καὶ τετράγωνα, ἐν τοῖς ὁποίοις ἀπαντᾶται ἐνίοτε σύμβολον δελφίνος ἢ ἄλλο τι. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τῆς Αἰγίνης συγκεκομένον ἀπαντᾶται ἐνίοτε κατὰ θάτερον τῶν προσώπων τῶν νομισμάτων αὐτῆς, καθὼς καὶ ἄλλα στοιχεῖα ἐν τοῖς κέρμασι αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω μόνον περὶ ἀργυρᾶς νομισματοποιίας μνημονευομένων δὲν πρέπει νὰ εἰκασθῆ τις, ὅτι ἡ χρυσῆ νομισματοποιία ἦτο ἄγνωστος παρ' Αἰγινήταις, διότι ἐν τῷ Βρετανικῷ μουσεῖῳ σώζεται χρυσοῦν νόμισμα Αἰγίνης. Ὅπως δὲ ὑπῆρχεν ἀργυροῦς στατήρ, οὕτως ὑπῆρχε καὶ χρυσοῦς στατήρ. Ἀλλὰ τὰ χάλκινα νομίσματα τῆς Αἰγίνης εὐρίσκονται ἀφθονώτερα. Ἀπαντῶμεν δὲ τὴν χάλκην νομισματοποιίαν τῶν Αἰγινήτων μέχρι τῶν χρόνων τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἐξ οὗπερ συνάγεται ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτοτέλεια τῆς νήσου δὲν ἀπεσβέσθη εὐθὺς διὰ τῆς κατακτήσεως. Τὰ χάλκινα νομίσματα τῆς περιόδου ταύτης φέρουσι ἐξ ἑνὸς μὲν μέρους θεοότητα ἑλληνικὴν ἐκ τοῦ ἐτέρου δὲ κεφαλὴν αὐτοκράτορος Ρωμαίου. Τῆς ἀρχαιοτέρας περιόδου τὰ χάλκινα νομίσματα τῶν Αἰγινήτων ἔφερον ἐξ ἑνὸς μὲν δύο δελφίνας (σύμβολον τῶν ναυτικῶν τῆς νήσου τυχῶν), ἐκ τοῦ ἐτέρου δὲ τετράγωνον. Προξενεῖ αἴσθησιν ἡ ἐπὶ τῆς μεγάλῃς ἐποχῆς τῶν Αἰγινήτων σταθερὰ ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν ὑποτύπωσις οὐχὶ τόσον τῶν θαλασσίων συμβόλων, ὅσον τῶν μαθημα-

τικῶν εἰς τρίγωνα καὶ τετράγωνα ἐμβλημάτων, ἐξ οὗ ἀνάλογοι τάσεις τοῦ τότε πολιτισμοῦ νὰ συναχθῶσι δύνανται.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ἘΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ.

Ἐν τῇ στρατιωτικῇ παιδεύσει τῶν σχολείων βεβαίως δὲν ἐννοοῦμεν νὰ ἀναβιβασθῶσι τὰ παιδία ἐπὶ ξυλίνων ἱππων καὶ νὰ γυμνασθῶσι διὰ ξυλίνων ὄπλων, ἐπὶ παρασκευῶν ἐκ χάρτου ἢ καλάμου. Ἀλλὰ μετὰ τῆς παιζούσης ἡλικίας καὶ τῆς νομίμου πρὸς στράτευσιν ὑπάρχει ἡ ἡλικία τῶν ἐφήβων, ἧτις ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ τὸν πρῶτον σταθμὸν τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἔθνους. Ὅχι ὅτι ἐμπνεόμεθα ἀπὸ τοὺς ἀγενεῖους ἥρωας τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ διότι ὑπὸ νομοθεσίαν ὡς ἡ ἡμετέρα, καθ' ἣν 14 ἐτῶν ἄρρενες δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμου κοινωνίαν, ἀπὸ τῆς ἡλικίας ταύτης μέχρι τῆς στρατιωτικῆς ἡλικίας τοῦ 22 ἔτους ὑπάρχει ἰκανὸν διάστημα, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥττον σπουδαίως ἐπιδιωχθῆ ἐν αὐτῷ ἡ στρατιωτικὴ ἐν τοῖς σχολείοις προπαίδεια τῶν σχηματιζομένων νέων ἀνδρῶν.

Ἡ στρατιωτικὴ ἀνατροφή τῶν ἐθνῶν πρέπει νὰ ἀρχίζῃ ἐκ τῆς ἡλικίας τῶν πρώτων ἐντυπώσεων. Οἱ Σπαρτιάται σχεδὸν μετὰ τῆς ζωῆς ἐλάμβανον καὶ τὸ στρατιωτικὸν βάπτισμα. Τὰ πάντα, ἀγῶνες, διασκεδάσεις, βιωτικὴ, πρὸς ἐν ἀπέβλεπον, τὴν στρατιωτικὴν δόξαν τῆς Σπάρτης. Ἀπὸ τῶν μητέρων αὐτῶν ὁ Λυκοῦργος ἤρχιζε νὰ σχηματίζῃ στρατιωτικοὺς τοὺς πολίτας του, χωρὶς νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸ φοβερὸν σύστημα τῆς ἀπὸ τῶν καχεκτικῶν νεογνῶν ἀπαλλαγῆς. Ἀλλ' ἐκάστη κοινωνία καὶ ἐκάστη ἐποχὴ ἔχει τοὺς ἀναγκαίους ὅρους τῆς ὑπάρξεώς της. Ἐνῶ δὲ ὀλίγιστα σήμερον πόλεις θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτύπωσι πρὸς τὰ κατώτερα αὐτὰ στρώματα τοῦ Σπαρτιατῆ ὅρι-

ζοντος, δὲν ὑπάρχει χώρα ἐν ἧ, ὅπως διδάσκεται ἡ γραμματικὴ καὶ ἡ λογοποιία, δὲν εἶναι δυνατὸν ἐν τοῖς σχολείοις νὰ διδαχθῇ καὶ ἡ στοιχειώδης τοῦ στρατιώτου ἀνατροφή ἐν ὄπλοις καὶ γυμνασίοις.

Κατὰ τοῦτο μεγάλην σημασίαν πρόκειται νὰ ἀποκτήσῃ τὸ ἐσχάτως ἐπιχειρηθὲν ἐν Γαλλίᾳ μέτρον τῆς συστηματικῆς ἐν τοῖς σχολείοις αὐτῆς εἰσαγωγῆς τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων. Φέρει κατὰ νοῦν τὴν φάλαγγα τοῦ ἡμετέρου Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τῆς ὁποίας ἡ ἀδεξία διαχειρισίς καὶ ἡ ἀδεξιωτέρα κατάργησις ἀνάγεται εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῆς ἐν ἐνεργείᾳ διοικήσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Πᾶσα ἄλλη ἐπιπράτεια, ἔχουσα Πανεπιστήμιον χρησιμεῖον ὡς πνευματικὸν κέντρον ἐνώσεως τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν αὐτῆς μετὰ τῶν ὑπὸ τῆς συμφορᾶς τῶν περιστάσεων ἀφθεντῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ ξένου πλειόνων τῆς φυλῆς τῆς μελῶν, θὰ ἀπέβλεπεν εἰς τὸν ἐν τῷ τοιοῦτῳ κέντρῳ στενὸν σύνδεσμον οὐ μόνον τῶν ἰδεῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ὀργάνων τῆς τελεσιουργοῦ ἐν τῷ μέλλοντι ἐθνολογικῆς ἐνεργείας ἐν ἀγῶσι οὐ μόνον φιλολογικοῖς καὶ ἐπιστημονικοῖς καὶ ἐμπορικοῖς καὶ βιομηχανικοῖς ἀλλὰ καὶ ἐνεργείας ὀπλων καὶ πολέμων. Ὁ τῆς Πανεπιστημιακῆς φάλαγγος θεσμὸς θὰ ἦτο πρακτικώτατον στήριγμα τῶν ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος σπουδαστῶν καὶ γόνιμον φυτώριον στρατιωτικῶν ἐν διδομένη περιστάσει στοιχείων κατὰ τὰ διάφορα τμήματα αὐτῆς. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄλλων καιρῶν πρακτικὰ μελετήματα, ἔλθωμεν δὲ νῦν εἰς τὸ ἐν Γαλλίᾳ ἐγκαινισθὲν σύστημα τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν μικροτέρων σχολείων.

Πρόκειται περὶ τῶν πρωτοβαθμίων καὶ δευτεροβαθμίων σχολείων. Ἐκαστον τοιοῦτο δημόσιον σχολεῖον ἢ ἄθροισμα πολλῶν ἐξ αὐτῶν, ἀριθμοῦν 200—600 μαθητᾶς ἡλικίας 12 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα, δύναται ὑπὸ τὸ ὄνομα «σχολικὸν τάγμα» νὰ συναθροίσῃ αὐτοὺς διὰ γυμναστικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀσκήσεις καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἐν αὐτοῖς ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται, εἰδικὴ ἀδεια

τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου, χορηγομένη μετὰ προηγουμένην ἐκτίμησιν τῆς πρὸς στρατιωτικὴν παιδευσιν ἱκανότητος τῶν μαθητῶν, βεβαιουμένην ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ δύο ἀξιωματικῶν διοριζομένων ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν σχολείων ἢ τοῦ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἄπαξ τοῦλάχιστον τοῦ ἔτους ἐπιθεωρεῖ τὸ ὀργανισθὲν σχολικὸν τάγμα.

Εἰς ἕκαστον σχολικὸν τάγμα ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας θέλει χορηγήσει εἰδικὴν σημαίαν, ἣτις κατατίθεται, καθ' ἕκαστον ἔτος, παρὰ τῷ σχολείῳ ἐκείνῳ τοῦ ὁποίου οἱ μαθηταὶ εὐδοκίμησαν πλειότερον εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐκπαίδευσιν. Τὸ σχολικὸν τάγμα ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων λόχων, ἕκαστος τῶν ὁποίων περιλαμβάνει 50 τοῦλάχιστον μαθητᾶς. Δὲν ἐπιτρέπεται ἢ ἐν αὐτῷ κατὰτάξις τῶν μαθητῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ παρὰ τῷ σχολείῳ διορισμένος ἰατρὸς ἤθελε κηρύξει ἀνικάνους νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὰς γυμναστικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀσκήσεις τοῦ τάγματος.

Τὸ σχολικὸν τάγμα τίθεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐνὸς ἀνωτέρου στρατιωτικοῦ διδασκάλου καὶ πλειόνων βοηθῶν αὐτοῦ, ὀριζομένων ἀπάντων ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς. Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σχολείου ὁ ἀνώτερος στρατιωτικὸς διδασκαλὸς διανέμει τοὺς μαθητᾶς μετὰ τῶν διαφόρων λόχων. Κατὰ τὰς συναθροίσεις τοῦ τάγματος πρέπει νὰ παρίσταται εἰς τοῦλάχιστον διδασκαλὸς ἐξ ἐκάστου σχολείου, τοῦ ὁποίου οἱ μαθηταὶ ἀποτελοῦσι μέρος αὐτοῦ. Αἱ συναθροίσεις αὗται, ἐκτὸς εἰδικῆς διαταγῆς τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν σχολείων, θέλουσι τελεῖσθαι καθ' ὥρας μὴ περιλαμβανομένας ἐν ταῖς τῆς κανονικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Τὸ σχολικὸν τάγμα θέλει ὀπλισθῆ δι' ὀπλων συμφώνων μὲν πρὸς ὑπόδειγμα ἐγκεκριμένον ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν, σεσημασμένων δὲ ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς. Ἡ κατασκευὴ τῶν ὀπλων τούτων

ἀφέθη εἰς τὴν ἰδιωτικὴν βιομηχανίαν, πρέπει δὲ νὰ εἶναι ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους: νὰ μὴ εἶναι πολὺ βαρέα διὰ τὴν ἡλικίαν τῶν παιδῶν, νὰ ἔχῃσι τὸν αὐτὸν μηχανισμόν τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ πολεμικοῦ ὄπλου, καὶ νὰ μὴ ποιῶσι πυρὰ οὔτε εἰς βραχείαν ἀπόστασιν. Τὰ ὄπλα τοῦ σχολικοῦ τάγματος θέλουσι μετὰ τὰ γυμνάσια κατατίθεσθαι ἐν τῷ σχολείῳ. Ἐν τούτοις δίδονται ἐν τῷ σχολικῷ τάγματι καὶ μαθήματα σκοποβολῆς πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐκείνους, οἵτινες ἔχοντες ἡλικίαν ἄνω τῶν 14 ἐτῶν θεωρηθῶσιν ὡς ἱκανοὶ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου στρατιωτικοῦ διδασκάλου. Ὅδηγοῦνται οὗτοι εἰς τὸ πεδίον τῆς σκοποβολῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀσχοῦνται δι' εἰδικῶν σχολικοῦ ὄπλου, ἐγκεκριμένου ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Κοινῇ ἀποφάσει (6 Ἰουλίου 1882) τῶν ὑπουργῶν τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν ἐσωτερικῶν, τρία μόνον τοιαῦτα πυροβολικὰ ὄπλα κατὰ σχολὴν διανέμονται μετὰ τῶν ἀναγκαίων πυριτοβολῶν, κατατιθέμενα ἐν τοῖς στρατώσιν τῆς χωροφυλακῆς ἢ ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς ἀποθήκαις καὶ παραδιδόμενα, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς προπαρασκευαστικῆς ἀσκήσεως (εἰς σπουδὴν τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ὄπλου) καὶ τῆς κυρίας τῶν πυρῶν ἀσκήσεως, συνεπείᾳ ἐγγράφου καὶ δεδικαιολογημένης αἰτήσεως τοῦ στρατιωτικοῦ διδασκάλου τοῦ σχολικοῦ τάγματος, ἐπιστατοῦντος μετὰ τῶν διεσθοντῶν τῶν σχολείων εἰς ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα τῆς καλῆς μεταφορᾶς τῶν ὄπλων καὶ τῶν πυριτοβολῶν εἰς τὸν τόπον τῆς σκοποβολῆς, τῆς ἐπιστροφῆς των εἰς τὸν στρατῶνα καὶ ἐν ἀνάγκῃ τῆς μεταβιβάσεώς των ἐκ τοῦ ἐν ᾧ παρασκευάζονται κέντρον εἰς τὸν στρατῶνα τῆς χωροφυλακῆς. Τὰ ὄπλα θὰ καθαρίζωνται καὶ θὰ τοποθετῶνται ἐν τῇ ἀποθήκῃ αὐτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν τῆς ἀσκήσεως ἡμέραν διὰ τῶν φροντίδων τοῦ στρατιωτικοῦ διδασκάλου, ἐπιστρεφομένων συγχρόνως καὶ τῶν μὴ καταναλωθεισῶν πυριτοβολῶν.

Ἐπίσημος στολὴ δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολικοῦ τάγματος. Ἐν τούτοις αἱ ἐνδυμασίαι, τὰς ὁποίας δύνανται νὰ μεταχειρίζωνται τὰ σχολικὰ τάγματα, πρέπει νὰ ἐγκρίνωνται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Τὰ δὲ ταμεία τῶν σχολείων δύνανται μόνον, ἀδείᾳ τοῦ νομάρχου, νὰ χορηγῶσι τοῖς μαθηταῖς, ὑπὸ ὅρους κανονιζομένους ἐπιτοπίως, ἐν γένει ἢ ἐν μέρει τὰ πρὸς ἐνδυμασίαν ἢ ἐφοπλισμὸν ἀναγκαῖα ἀντικείμενα.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα τῆς πρωτοβαθμίου καὶ δευτεροβαθμίου παιδεύσεως, δύνανται ταῦτα νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὸ προκειμένον κυβερνητικὸν μέτρον καὶ ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτῶν ἢ νὰ ἐνώσωσι τοὺς μαθητὰς των μετὰ τοῦ σχολικοῦ τάγματος τοῦ δημοσίου σχολείου τῆς περιφερείας, ἢ καὶ νὰ ἀποτελέσωσιν ἴδια σχολικὰ τάγματα ἐξομοιούμενα μετὰ τῶν σχολικῶν ταγμάτων τῶν δημοσίων σχολείων, ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν εἶναι πρὸς τοῦτο ἀρκετός.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ ἐν Γαλλίᾳ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας διαταχθεὶς ὀργανισμὸς τῆς στρατιωτικῆς ἐν τοῖς σχολείοις παιδεύσεως. Ἐὸ γυμναστικὸν μέρος τῆς τῶν πρώτων ἡλικιῶν ἀνατροφῆς πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀναγκαῖον καὶ μάλιστα ὡς πρῶτον συμπλήρωμα τῆς προκειμένης ἰδέας. Ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος, τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐπιμονῆς, μεθ' ὧν θέλει αὕτη ἐπιδιωχθῆ, δύνανταί τις νὰ ἐλπίζῃ καὶ τοὺς καρποὺς ἐν χρόνῳ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἐγγὺς καθ' ὅλας τὰς χώρας, αἵτινες τὴν ἐπιστήμην τῶν ὄπλων τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης δὲν διαχωρίζουσιν ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης τῶν ἔργων τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς. Ὅστις παράγει πρέπει καὶ νὰ φυλάττῃ τὰ παραγόμενα. Ἄλλοίμονον εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, ἐν οἷς οἱ ἄνθρωποι εἶναι μόνον παραγωγοί, χωρὶς νὰ εἶναι συγχρόνως καὶ ὀπλίται, διότι ἄλλου κτήμα θὰ γείνωσι.

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ.

Γνωρίσματα ὀρθῆς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ δημοσιονομίας εἶναι ὅταν τὰ διάφορα μέτρα αὐτῆς διευκολύνωσι τὸν λαόν, ἵνα συνεισφέρῃ εἰς τὰς κοινὰς ἀνάγκας πλειότερον, χωρὶς νὰ πτωχεύσῃ καὶ χωρὶς νὰ στερηθῇ ἐν τῷ μέλλοντι τῆς εὐκολίας νὰ πληρώνῃ τοῦλάχιστον τὴν αὐτὴν ποσότητα ἢ ἐν τοῖς πρώτῃν ἐπλήρωσεν. Ἡ ἐξοικονόμησις τῶν δημοσίων ἀναγκῶν ἄνευ καταπίεσεως τῶν ὑπηκόων εἶναι ἕτερον γνῶρισμα τῆς ὀρθῶς ἐφηρμοσμένης δημοσιονομίας, διότι ὁ σκοπὸς τῆς κανονικῆς προόδου εἶναι ἀνέφικτος, ὅταν δὲν μένῃ παρὰ τοῖς φορολογουμένοις ἰκανὴ δύναμις ὅπως ἀποταμιεύσῃ νέα κεφάλαια καὶ ὅπως διὰ τοῦ μέσου τούτου γινόμενοι πλουσιώτεροι δύνανται εἰς ἐκτάκτους τοῦ μέλλοντος περιστάσεις νὰ δίδωσι πλειότερα εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ἐπικρατείας. Ἡ διανομὴ τῶν φορολογικῶν βαρῶν εἰς ὄλους, ἀναλόγως τῶν οικονομικῶν δυνάμεων ἐκάστου, ἀποτελεῖ ἕτερον γνῶρισμα τῆς δικαιολογικῆς ἐφαρμογῆς τῆς δημοσιονομίας, ἵνα μὴ ἐπιβαρύνηται μία τάξις ἐνῶ ἀπαλλάσσεται ἕτερα, καὶ ἵνα ἕκαστος πληρώνῃ ἐκείνον τὸν φόρον, ὅστις εἶναι ἀσφάλιστρον τῶν συμφερόντων, τὰ ὁποῖα σώζει δι' αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι δύο ἰδιαιτέρως ἐπισημαίωσι χρησιμεύουσιν ὡς ἀναγκαῖαι εἰς τὴν δημοσιονομίαν προϋποθέσεις, ἡ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου καὶ ἡ ἐπιστήμη τῆς πολιτικῆς οικονομίας. Ἡ πρώτη, διότι στιγμήματιζοῦ τὰ ταμιευτικὰ τῶν φανερῶν ἢ ὑποκρυπτομένων τυραννίδων μέτρα, τὰ ὁποῖα, θεωροῦντα τοὺς ἀνθρώπους ὡς πρόβατα, ἐκμεταλλεύονται αὐτοὺς προσβάλλοντα τὴν οὐσίαν τῶν προσωπικῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν καὶ κατ' ἄτομον καὶ ἐν γένει. Ὅταν ἀπὸ τῶν ὀλίγα ἐχόντων λαμβάνωνται σχετικῶς πλείονα τῶν ὅσων

δίδουσιν οἱ πολλὰ ἔχοντες εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν, δύναται ἡ ἐφηρμοσμένη δημοσιονομία νὰ διακηρύττῃ ὅτι φορολογεῖ ὄλους ἐξίσου διὰ 10 π. χ. τοῖς %, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ κατορθώσῃ νὰ κρύπτῃ τὴν ἀδικίαν τῆς, διότι τὸ 10 τοῖς % διὰ τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν ἀφαιρεῖ ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν ζωὴν τῶν μελῶν αὐτῆς, ἐνῶ τὸ 10 τοῖς % διὰ τὴν πλουσίαν οἰκογένειαν μόλις εἶναι αἰσθητὸν εἰς τὰ περισσεύματά τῆς. Ἐπειτα ὁποῖα δικαισύνη εἶναι αὐτῇ, ἣτις καλεῖ ἐν τῇ ἀριθμητικῇ ἰσότητι ἐκείνους, οἵτινες μόλις ἔχουσι νὰ ἀπωλέσωσι τι κινδυνεύοντος τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, καὶ ἐκείνους, οἵτινες διὰ τῆς τύχης ἢ ἔστω τῆς ἰκανότητος συνεχέντρωσαν παρ' ἑαυτοῖς ὄλας τὰς παχείας μερίδας; Ἡ πλάστιγξ τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης σταθμίζει τὸν διὰ τοῦ φόρου σωζόμενον ἀγῶνα καὶ ἀναλόγως τῶν σταθμῶν μετρᾷ τὰ ἐπιβλητέα χρηματικὰ βάρη.

Καὶ αὐτὰ μὲν συμβουλεύει ἡ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου πρὸς τὴν ἐφηρμοσμένην δημοσιονομίαν, τὰ ὁποῖα ἀναλύονται εἰς γενικὰς ἀρχὰς, ἐπιδεκτικὰς μείζονος ἀναπτύξεως καὶ συνδυασμοῦ πρὸς τὴν ὅλην τῶν δημοσίων πραγμάτων ἀρμονίαν. Ἡ δὲ ἐπιστήμη τῆς πολιτικῆς οικονομίας ἐπιτάσσει ἄκραν εὐλάβειαν πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου. Αὐτὴ διδάσκει τοὺς φυσικοὺς νόμους, καθ' οὓς τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς παράγονται, διανέμονται καὶ καταναλίσκονται ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις κοινωνίαις. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους τοὺς λαοὺς, τῶν ὁποίων οἱ φορολόγοι διατελοῦσιν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν φυσικῶν αὐτῶν νόμων, διότι εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τὰ μέσα δύνανται νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ἀποτελέσματα καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὡς μέσα, ἐν συγχύσει δὲ τῶν ζωτικῶν ὄρων τῆς δημοσίας ὑποθέσεως δύνανται νὰ φορολογηθῶσι τὰ διάφορα στοιχεῖα τῆς κοινωνίας ἀπὸ τύχης καὶ ἀλογίστου ὀρμῆς ἄνευ ἐσωτερικῆς ἐκάστου ἐπιγνώσεως. Πόσοι φόροι δὲν ὀφείλονται εἰς τὴν ἀπουσίαν τῶν ἰδεῶν τῆς πολιτικῆς οἰκο-

νομίας ἐκ τῶν κεφαλῶν ἐκείνων, οἵτινες διοικοῦσι τὰ ἔθνη! Πόσαι φορολογικαὶ ταξινομήσεις δὲν εἶναι σκανδαλώδεις ἀποδείξεις τῆς οἰκονομικῆς ἀμαθείας μεθ' ἧς κυβερνῶνται οἱ λαοί! Οἱ φόροι οἵτινες ἀπορροφῶσι τὸ καθαρὸν εἰσόδημα, οἱ φόροι οἱ θέτοντες χεῖρα ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς τῶν προϊόντων δαπάνης, οἱ φόροι οἱ παρλύοντες τὰ βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα, οἱ φόροι οἱ πληρόνοντες ματαίως θέσεις ὑπαλλήλων καὶ γελοίας λάμψεις πολιτικῶν ἐπιδείξεων, εἶναι τόσα στίγματα διὰ τὰς παρεκκλίσεις τῶν πολιτειῶν.

Αὐτὰ δὲν εἶναι λόγοι. Πλεῖστα κεφάλαια τῆς ἐν ἰσχύϊ φορολογίας, ὑπὸ τὸ κατεπεῖγον τῶν φωνῶν τὰς ὁποίας ἐν δεδομέναις περιστάσεσιν ἐκπέμπει ἡ διαχείρησις τῶν κοινῶν πραγμάτων, φανερῶς ἢ λεληθότως καὶ πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου προσκρούουσι καὶ πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἀσεβοῦσι. Τοιοῦτοτρόπως τὰ ἀδικήματα τῆς ἐφηρμοσμένης δημοσιονομίας ἐπισωρεύονται διὰ τοῦ χρόνου καὶ διὰ τῶν περιστάσεων, ἐπαυξανόμενα ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τὰ λάθη τῶν κυβερνώντων καὶ τὴν ἀμέλειαν τῶν κυβερνωμένων, ἵνα κυσοφορῶσι τὰς μεγάλας ἐν τῷ μέλλοντι περιπλοκάς τῶν καταπιεζομένων κοινωπιῶν. Διότι ἐν τῇ πρακτικῇ ἢ ἐπισώρευσις τῶν φορολογικῶν βαρῶν, γινομένη κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαισθήτως, κατασκευάζει διὰ τοῦ χρόνου τοὺς ὄγκους, ὑπὸ τοὺς ὁποίους σπαράσσον τὸ στῆθος τῆς ἐργατικῆς κοινωπίας δὲν ἔχει ἐν τῇ φύσει του τὴν μοῖραν ἵνα καὶ τελείως ἀπολεσθῇ.

Εἶναι δὲ τοιαῦται αἱ ἡμερήσιαι ἀνάγκαι τῆς συντηρήσεως τῶν μελῶν τῆς κοινωπίας καὶ ἡ ἕξις τῆς παθήσεως τόσον διὰ τοῦ χρόνου συνοικειοῦται μετὰ τῶν πασχόντων, ὥστε πρέπει νὰ συναθροισθῶσι τὰ πονηρὰ ἐξαγόμενα ὀλοκλήρου τῆς κοινωπικῆς καχεξίας ἵνα ἀποτινάξῃ ὁ δουλεύων ἔθνικὸς κολοσσὸς τοὺς καταπιέζοντας αὐτοὺς παρασίτους. Ψευδῆς δὲ δόσις πολιτικῆς ἐλευθερίας δύναται διὰ τῶν πλαστῶν αὐτῆς τύπων νὰ παρατείνῃ τὴν κατάστασιν ταύ-

την τῆς κοινωπικῆς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ δημοσιονομικοῦ καθεστῶτος παθήσεως ἐπὶ πολλῷ μείζονα τοῦ κοινῶς ὑποτιθεμένου χρόνου. Τὰ συντάγματα τῶν ἔθνῶν μὴ νομίσητις, ὅτι εἶναι ἀπηλλαγμένα τῆς δεινῆς ταύτης κατηγορίας, διότι πολλάκις γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς πρακτικῆς τῶν ἔθνῶν, ὅτι παραδίδονται ταῦτα εἰς τὰς χεῖρας ἢ προηγουμένης τῆς ἀνακηρύξεως αὐτῶν ὀλιγαρχίας ἢ ὑπὸ τῆς κινήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν κατασκευαζομένης κατὰ μικρὸν καὶ ἀδιαλείπτως ὀλιγαρχικῆς τάξεως. Συμβαίνει δὲ τότε ὑπὸ τὴν σημαίαν ὀνοματικῆς ἐλευθερίας νὰ καταπιέζηται ὁ ἐργατικὸς λαὸς ἐπίσης ἀσφαλῶς διὰ τῆς φορολογικῆς τῶν τυπικῶν ἀντιπροσώπων του μηχανῆς, ὅπως καὶ ἂν ἡ μηχανὴ αὕτη ἦτο στερεῶς συνδεδεμένη μετὰ τῶν ἐπὶ καὶ περίξ τοῦ θρόνου καθημένων, οἵτινες ἐπὶ τέλους εὐρίσκουσι τὸ ἐνεργὸν συμφέρον των πρὸς πᾶσαν ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῶν διαρρύθμισιν τῶν πολιτειῶν.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΑΙ.

Εἰς 500,000 □ χιλιόμετρα ὑπολογίζεται ἡ ἔκτασις τῆς Αἰγύπτου, ἐκ τῶν ὁποίων 41,000 μὲν εἶναι ἐπιδεκτικὰ καλλιεργίας, 29,400 δὲ ἐκαλλιεργοῦντο ἐν ἔτει 1872. Ἡ καλλιεργουμένη ἐν ἔτει 1812 ἔκτασις ὑπελογίζετο εἰς 13,500, ὥστε ἐν διαστήματι 60 ἐτῶν ἠϋξήσεν κατὰ 15,900 □ χιλιόμετρα, δηλαδὴ ὑπερεδιπλασιάσθη. Ἐὰν λάβωμεν ὡς βάσιν τὴν χωρικὴν ἔκτασιν τῆς καλλιεργουμένης Αἰγύπτου, διὰ τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐρημικὴν φύσιν τοῦ λοιποῦ ἀκαλλιεργήτου μέρους αὐτῆς (τὸ ὁποῖον μόνον διὰ τῆς δημιουργίας ἦν ἐνεπιστεῦθη ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ εἰς γόνιμον γῆν μεταβάλλεται, ἵνα ἀποτελέσῃ οὕτω τὴν ὠραιότεραν τῆς ἀνθρωπογενείας κατὰκτησιν), ἡ Αἰγύπτου ἔχει τὴν αὐτὴν περίπου ἔκτασιν πρὸς τὸ Βέλγιον, οὗ ἡ ἔκτασις εἶναι 29,455 □ χιλιόμετρα.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς Αἰγύπτου ἐν ἔτει 1872 ἀνέβαινεν εἰς 5,250,000, ἀναλογοῦντας, ἐπὶ τῇ ἀνωτέρω εἰδικῇ ἐκτάσει, πρὸς 178 κατοίκους κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον, ἐνῶ καθ' ἕκαστον τοιοῦτον περιέχει τὸ μὲν Βέλγιον 173, ἡ δὲ Ὀλλανδία 110, ἡ δὲ Ἀγγλία 101, ἡ δὲ Ἰταλία 90, ἡ δὲ Γερμανία 76, ἡ δὲ Γαλλία 69, ἡ δὲ Ἑλβετία 64, ἡ δὲ Αὐστρία 58, ἡ δὲ Δανιμαρκία 48, ἡ δὲ Πορτογαλία 45, ἡ δὲ Ἰσπανία 33. Ἡ Αἰγυπτὸς λοιπὸν ἐν τῇ κατοικουμένῃ αὐτῆς περιοχῇ προϊσταται ὄλων τῶν ἀνωτέρω χωρῶν ἐν τῇ κλίμακι τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἐν τῇ εἰκοσαετίᾳ ἀπὸ 1853—1871 ἔλαβε χώραν ἡ ἐπομένῃ κίνησις ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ πληθυσμῷ. Κατὰ μὲν τὴν πρώτην δεκαετίαν (1852—1861) ἐγεννήθησαν 1,400,813 καὶ ἀπεβίωσαν 1,066,107, ἠῤῥξησε τοῦτέστιν ὁ πληθυσμὸς τῆς Αἰγύπτου κατὰ 334,706 ἀνθρώπους, ἦτοι κατὰ 33,470 ἐπὶ μέσῳ ὄρῳ καθ' ἕκαστον ἔτος. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν δεκαετίαν (1862—1871) ἐγεννήθησαν 1,811,627 καὶ ἀπεβίωσαν 1,342,655, ἠῤῥξησε τοῦτέστιν ὁ πληθυσμὸς τῆς Αἰγύπτου κατὰ 469,020 ἀνθρώπους, ἦτοι κατὰ 46,902 ἐπὶ μέσῳ ὄρῳ καθ' ἕκαστον ἔτος. Ἡ πρὸς αὔξησιν λοιπὸν τάσις παρίσταται ἀπὸ ἀριθμῶν ἰκανῶς γενναίων, διότι, συμψηφίζομένων τῶν ἀποβιώσεων πρὸς τὰς γεννήσεις, μένουσιν ἐτήσια περισσεύματα τῶν τελευταίων 33,470 μέχρι τοῦ 1861 καὶ 46,902 μέχρι τοῦ 1871. Κατὰ τὴν πρώτην δεκαετίαν (1852—1861) ἐπερίσσευε 1 γέννησις ἐπὶ 139 κατοίκων, ἐνῶ κατὰ τὴν δευτέραν δεκαετίαν (1862—1871) ἐπερίσσευε 1 γέννησις ἐπὶ 111 κατοίκων. Ἐπὶ 10,000 κατοίκων ἐν τῇ δευτέρᾳ δεκαετίᾳ ἐγεννήθησαν ἐτησίως 53 ἀνθρωποὶ πλειότερον τῶν ἐν τῇ πρώτῃ δεκαετίᾳ γεννηθέντων, ἐπειδὴ δὲ ἀπεβίωσαν καὶ 33 πλειότερον, ἔπεται ὅτι καθ' ἑκάστην μυριάδα κατοίκων κερδαίνει ὁ Αἰγυπτιακὸς πληθυσμὸς 20 νέας ζωάς. Σημεῖον μαθηματικὸν τῆς κλιματολογικῆς καὶ βιωτικῆς βελτιώσεως

τῆς χώρας, ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς κανονικῶς ἐδεκατίζετο ὑπὸ τῆς περὶ τὴν ὑγείαν καὶ τὴν οἰκονομίαν καχεξίας ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς.

Συγκριτικῶς πρὸς τὰς ἄλλας ἐπικρατείας, ἐπὶ 100 κατοίκων ἡ ἐνιαυσία αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Αἰγύπτου ἔχει ὡς ἐξῆς: Ρωσσία 1,39. Αἰγυπτὸς 0,94. Βέλγιον 0,88. Βυρτεμβέργη 0,84. Ἰταλία 0,83. Βαυαρία 0,70. Ἰσπανία 0,67. Αὐστρία 0,63. Γαλλία 0,38. Ἐπομένως ὁ Αἰγυπτιακὸς πληθυσμὸς θὰ διπλασιασθῇ εἰς 74 ἔτη, ἐνῶ ὁ τοῦ Βελγίου εἰς 79, ὁ τῆς Βυρτεμβέργης εἰς 83, ὁ τῆς Ἰταλίας εἰς 84, ὁ τῆς Βαυαρίας εἰς 99, ὁ τῆς Ἰσπανίας εἰς 104, ὁ τῆς Αὐστρίας εἰς 110, ὁ τῆς Γαλλίας εἰς 183. Ἐπὶ τοῖς ἀνωτέρω ἀποτελέσμασι τῆς ἐνιαυσίας αὔξησεως καὶ τοῦ διπλασιασμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ, ἰδοὺ πῶς καθ' ἕκαστον ἔτος λειτουργοῦσιν αἱ δύο μεγάλαι δυνάμεις τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου ἐν ταῖς ἐπομέναις συγκριτικῶς πρὸς τὴν Αἰγυπτὸν χώραις ἐπὶ 100 πάντοτε κατοίκων: Γεννήσεις. — Ρωσσία 5,07· Αἰγυπτὸς 3,57· Ὀλλανδία 3,56· Ἀγγλία 3,54· Σκωτία 3,54· Σουηδία 3,30· Βέλγιον 3,21· Νορβηγία 3,17· Δανιμαρκία 3,11. Θάνατοι. — Ρωσσία 3,68· Αὐστρία 3,24· Βυρτεμβέργης 3,11· Οὐγγαρία 3,06· Ἰταλία 3,01· Ἰσπανία 2,96· Σαξωνία 2,95· Βαυαρία 2,95· Αἰγυπτὸς 2,64. Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ, καὶ πρὸς τὴν γονιμότητα καὶ πρὸς τὴν ζωὴν, εἶναι ἰκανῶς ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου ἐνδεικτικοί.

Ἡ θνησιμότης ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν ἐπικρατειῶν ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν σελίδα τῆς ἐπιστήμης, ἐν τῇ τάσει τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν πρὸς τὰς μεγάλας τοῦ πληθυσμοῦ των συγκεντρώσεις, τὰς ὁποίας ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ δεόν νὰ συμπαραβάλλῃ τις πρὸς τὴν καθ' ὅλον τὸ κράτος θνησιμότητα, ἵνα κρίνῃ τὴν ὀλοκληρίαν τοῦ κοινωνικοῦ φαινομένου. Τοιοῦτοτρόπως ἐκ τῆς διεθνοῦς καταστατικῆς γνωρίζομεν, ὅτι 1 θάνατος ἀναλογεῖ πρὸς τοὺς ἐπομένους τῶν κατοίκων ἀριθμοὺς καθ' ἑκάστην τῶν κατω-

τέρω ἐπικρατειῶν, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν τῷ συνόλω αὐτῶν.

Ἐπικράτεια	Πρωτεύουσαι	ὅλη χώρα
Πορτογαλία	42,3 κάτ.	47,4 κάτ.
Σουηδία	39,1 »	43,8 »
Δανιμαρκία	39,0 »	43,6 »
Ἀγγλία	38,9 »	43,3 »
Γαλλία	35,7 »	42,2 »
Βαυαρία	34,2 »	35,5 »
Αὐστρία	32,6 »	24,8 »
Βέλγιον	27,5 »	44,0 »
Ὁλλανδία	27,3 »	37,2 »
Πρωσσία	25,2 »	38,0 »
Ἰσπανία	24,5 »	38,2 »
Ρωσσία	24,3 »	29,5 »
Αἴγυπτος	21,4 »	36,2 »

Κατὰ τὰ πλείονα τῶν ἐτῶν ἐν Αἴγυπτῳ ἡ μεγαλειτέρα ἔντασις, τόσον εἰς γεννήσεις ὅσον καὶ εἰς θανάτους, παρατηρεῖται κατὰ τοὺς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον· εἶναι οἱ δραστικώτεροι μῆνες οὗτοι τῶν μεγάλων τῆς φύσεως μεταβολῶν ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι κοινὸν κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ ἀρρέγων καὶ θηλέων ἡ θνησιμότης τῶν ἀρρέγων ἐν Αἴγυπτῳ παρίσταται ἀνωτέρα, βαίνουσα ὅμως σταθερῶς εἰς ἐλάττωσιν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς κινήσεως τῶν ἐτῶν 1864—1871, διότι ἐπὶ 100 θανάτων οἱ θάνατοι τῶν ἀρρέγων ὑπολογίζονται, παραλειπομένων τῶν μικροτέρων κλασμάτων, εἰς 55,5 τῷ 1864, εἰς 54,8 τῷ 1865, εἰς 54,3 τῷ 1866, εἰς 54,3 τῷ 1867, εἰς 53,8 τῷ 1868, εἰς 53,4 τῷ 1869, εἰς 53,2 τῷ 1870, καὶ εἰς 53,5 τῷ 1871.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν, εἰς 89,893 ὑπολογίζονται οἱ μαθηταὶ τῶν πρωτοβαθμίων καὶ δευτεροβαθμίων

σχολείων τῆς Αἴγυπτου, ἤτοι εἰς 173 κατὰ πᾶσαν μυριάδα κατοίκων. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι βεβαίως μικρὸς ἀπέναντι ὁμοειδῶν ἐν ἄλλαις τῆς Εὐρώπης ἐπικρατείαις· μὴ λησμονήσωμεν ὅμως, ὅτι ἐν Ρωσσίᾳ ὑπολογίζονται 150 μαθηταὶ κατὰ πᾶσαν μυριάδα κατοίκων, ὥστε ὑπάρχει καὶ τις βαθμὸς συγκρίσεως οὐχὶ εὐκαταφρόνητος διὰ τὴν Αἴγυπτον. Ἐν τούτοις σημειωτέον, ὅτι μεταξὺ τῶν 89,983 μαθητῶν τῆς Αἴγυπτου μόνον 3,018 εἶναι θήλεις, ἐκ τοῦ ὁποίου συνάγεται ἡ εἰς παραγωγὴν ἀνεπτυγμένων μητέρων κοινωνικὴ τῆς Αἴγυπτου ὀπισθοδρόμησις. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἄξιον εἶναι παρατηρήσεως, ὅτι ἐν Αἴγυπτῳ ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας χορηγοῦνται εἰς τοὺς μαθητάς καὶ κατοικία, τροφή, ἐνδυμασία, μέχρι καὶ μισθοῦ τινος μάλιστα, ὥστε ὑπελογίσθη ὅτι τὸ Κράτος δαπανᾷ δι' ἕκαστον μαθητὴν 757 δραχ. ἐνιαυσίως. Ἐκτὸς ἰδιαιτέρων διὰ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν προσφορῶν, ἡγεμονικῶν ἢ ἀπὸ τῶν θρησκευτικῶν ἰδρυμάτων, ἰδοὺ εἰς τί συνίστανται οἱ κανονικοὶ πόροι τῆς Αἴγυπτιακῆς ἐκπαιδεύσεως· α) ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς ἐπικρατείας 9,030 πουργία, τῷ 1872 ἀνεβιβάσθησαν ταῦτα εἰς 9,603· β) ἐκ τῶν προσδιορισθέντων ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰσοδημάτων τῆς περιουσίας τοῦ στέμματος Οὐαδὺ 4,546 πουργία· γ) ἐκ τοῦ Διβανίου τῶν Βακουφίων 2,260 πουργία· δ) ἐκ τοῦ κυβερνείου τοῦ Καίρου 564 πουργία· ἤτοι τὸ ὅλον, ἐν ἔτει 1872, πουργία 16,973 ἰσοδυναμοῦντα πρὸς 8,500,000 γρόσια, ἀξίας 2,050,000 νέων δραχμῶν.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Αἴγυπτου ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ἔποψιν τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον προαγωγῆς αὐτῆς. Εἰς 1,112 ἀγγλικά μίλια, ἰσοδυναμοῦντα πρὸς 1,780 χιλιόμετρα, ὑπελογίζοντο τῷ 1871 αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς· εἶναι δηλαδὴ αὗται μείζωνος ἐκτάσεως ἢ ἐν Ὁλλανδία ὅπου ὑπολογίζονται εἰς 1,458 χιλιόμετρα, ἢ ἐν Ἑλβετία ἐχούση 1,472 χιλιόμετρα, ἢ ἐν Δανιμαρκία ἐχούση 876, ἢ ἐν Πορτογαλλία ἐχούση

787, ἢ ἐν Ρουμανία ἐχούση 806, ἢ ἐν Τουρκία ἐχούση 298, ἢ ἐν Ἑλλάδι ἐχούση (ὡς τὸ ὁμολογήσωμεν πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ...) μόνον 12! Ἡ σύγκρισις ἔχει τι ὑπερήφανον διὰ τὴν Αἴγυπτον, καὶ δὲν πρέπει νὰ λειψωσιν αἱ περαιτέρω ἔτι λεπτομέρειαι τῆς. Οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοὶ δεικνύουσι τὸν ἐπὶ ἑνὸς ἑκατομμυρίου κατοίκων ἀναλογουῖντα καθ' ἑκάστην ἐπικράτειαν ἀριθμὸν τῶν ὑπαρχόντων ἐν αὐτῇ χιλιομέτρων σιδηροδρόμου. Ἀγγλία 793, Βέλγιον 598, Ἑλβετία 549, Γερμανία 514, Δανιμαρκία 487, Γαλλία 483, Σουηδία 440, Ὀλλανδία 400, Αἴγυπτος 339, Αὐστροουγγαρία 335, Ἰαπωνία 330, Ἰταλία 239, Πορτογαλία 197, Ἑλλάς 4! Τὰ μέχρι τοῦ 1870, κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς, δαπανηθέντα διὰ τὴν σιδηροδρομίαν κεφάλαια ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέραν ἔποψιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Αἴγυπτος διατελεῖ εἰς κρείττονα τῆς Τουρκίας θέσιν, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἐπομένης εἰς ἑκατομμύρια νέων δραχμῶν κλίμακος: Ἀγγλία 12,556. Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς 12,206. Γαλλία 7,883. Ρωσσία 7,241. Γερμανία 5,412. Ἰνδία 1,959. Ἰταλία 1,912. Ἰαπωνία 1,837. Αὐστρία 1,636. Βέλγιον 910. Καναδάς 825. Αἴγυπτος 225. Τουρκία 74.

Τὸ σύμπλεγμα τῶν Αἰγυπτιακῶν τηλεγράφων κατὰ τὸ 1873 ἠρίθμει 6,486 χιλιόμετρα γραμμῶν περιεχουσῶν 13,750 χιλιόμετρα τηλεγραφικοῦ σύρματος, μαρτυροῦντος τὴν δραστηριότητα τῆς τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας. Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰς λοιπὰς πρωτοστατουσας ἐν τῷ πολιτισμῷ ἐπικρατείας, τὸ ἐν ἔτει 1873 τηλεγραφικὸν σύρμα τοῦ Βέλγου, μεθ' ὅλην τὴν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν τῆς χώρας ταύτης ἐπίδοσιν, ὑπελογίζετο εἰς 14,152 χιλιόμετρα, μόλις δηλαδὴ ὑπερέβαινε τὸ Αἰγυπτιακὸν κατὰ 402 χιλιόμετρα. Ἐν τούτοις αἱ τηλεγραφικαὶ γραμμαὶ τῆς Αἰγύπτου ἦσαν μείζονες τῶν Βελγικῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπομέναις χώραις: Αἴγυπτος 6,486. Νορβηγία 5,898. Ἑλβετία 5,312. Βέλγιον 4,342. Ρου-

μανία 3,488. Ὀλλανδία 3,121. Πορτογαλία 3,111. Δανιμαρκία 1,692. Ἑλλάς 1,600. Σερβία 787. Ἡ ποσότης τῶν μεταβιβασθέντων ἐν ἔτει 1871 τηλεγραφημάτων διὰ τῶν Αἰγυπτιακῶν τηλεγράφων ἀνέρχεται εἰς 560,000 περίπου, ἀναλογουῖντα πρὸς 120 τηλεγραφήματα διὰ πᾶσαν χιλιάδα κατοίκων. Τὰ διὰ τῶν Ἰταλικῶν τηλεγράφων διαμειφθέντα ἀναλογοῦσι πρὸς 118 κατὰ χιλιάδα κατοίκων, τὰ διὰ τῶν Ἑλληνικῶν πρὸς 88 καὶ τὰ διὰ τῶν Ἰσπανικῶν πρὸς 62.

Ἄλλὰ τὸ μεγαλείτερον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ δείξῃ ἡ Αἴγυπτος ἐν τῇ συγχρόνῳ οικονομικῇ ἱστορίᾳ, εἶναι ἡ Διώρυξ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ. Ἀρξαμένη ἡ διόρυξις αὐτῆς κατὰ Ἀπρίλιον 1859, ἐνεκαίνισθη κατὰ Νοέμβριον 1869, ἔχει μῆκος 160 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ Σουέζ μέχρι Πορτ-Σαῖτ, πλάτος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος 58 μέχρις 100 μέτρων, καὶ βάθος ἀπανταχοῦ μὲν πλέον τῶν 8 μέτρων ἐνιαχοῦ δὲ ἄνω τῶν 9 μέτρων, ἐν γένει δὲ κατὰ μέσον ὄρον 8 μέτρα καὶ 30%. Εἰς 75 ἑκατομμύρια κυβικά μέτρα ὑπολογίζεται ἡ διὰ τῆς διορύξεως ταύτης ἐξαχθεῖσα ὕλη καὶ κατὰ πᾶν ἔτος ἡ ἐξακολουθήσις τῆς ἐργασίας ταύτης πρὸς συντήρησιν τῆς διώρυγος ἀναφέρεται εἰς 500,000 κυβικά μέτρα. Μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1870 εἰς 442,545,934 νέας δραχμὰς ἀνεβιβάσθη ἡ δαπάνη τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος, τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως αὐτῆς καὶ τῆς πρώτης ἐμπορικῆς καλλιέργειας τῆς. Ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου ἡ Αἴγυπτος κατέβαλε πλέον τοῦ ἡμίσεος, ἤτοι διαδοχικῶς 84 ἑκατομμύρια, 30 ἑκατομμύρια, 88 ἑκατομμύρια κεφάλαιον τῶν 176,602 ἀνηκουσῶν εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν κυβέρνησιν μετοχῶν τῆς Διώρυγος τοῦ Σουέζ(*), 10 ἑκατομμύρια διὰ τὴν ἀγορὰν τῆς ἰδιοκτησίας

(*) Αἱ μετοχαὶ αὗται ἐπωλήθησαν πρὸ ὀλίγων ἔτων εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐν εἰ 100 ἑκατομ. ν. ἑρ. ἀπὸ προηγουμένως ἀπέκοψεν ἡ κυβέρνησις τῆς Αἰγύπτου τὰ τοκομερίδια αὐτῶν μέχρι τοῦ ἔτους 1834 πρὸς ἰδίαν ἐαυτῆς κάρπωσιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ 15 τοῖς 0/0, ὅπερ μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων τῶν μετοχῶν ἀνῆκε τῇ Αἰγύπτῳ ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τῆς Διώρυγος, ἐπώλησεν αὕτη πρὸς τραπεζίτας τῶν Παρισίων, συμβαίνει ὥστε ὡς οικονομικὴ ἐπιχείρησις ἡ Διώρυξ τοῦ Σουέζ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκφυγούσα τῶν χειρῶν τῆς Αἰγύπτου.

Βαδὴ καὶ 21 ἑκατομμύρια διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ γλυκέος ὕδατος ἤτοι τὸ ὅλον 233 ἑκατομμύρια. Ἐν τῇ ἀπαριθμίσει δὲ ταύτῃ δὲν περιλαμβάνονται τὰ παραρτήματα καὶ πλῆθος ἄλλων σχετικῶν πρὸς τὴν Διώρυγα δαπανῶν, εἰς φόρους, λιμένας κλπ, ἐξ ὧν ἡ δαπάνη τῆς Αἰγύπτου ἀναβιβάζεται εἰς 352 ἑκατομμύρια. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω βεβαίως δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ ὑποτιμῶμεν τὴν σημαντικότητά τῶν Γαλλικῶν κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα ἐγονιμοποίησαν τὴν ιδέαν τῆς Διώρυγος τοῦ Σουεζ καὶ ἐχρησίμευσαν ὡς δραστήριον ἐλατήριον τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς. Ἀλλὰ πρέπον εἶναι «ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν», καὶ ὁ Αἰγυπτιακός, κατὰ τοῦτο, λαὸς δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς καθυστερήσας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς μεγάλης ιδέας.

Μετὰ τὸ μέγα τῆς Διώρυγος τοῦ Σουεζ ἔργον ἔρχεται ἡ σειρά πληθῶς ἄλλων ἔργων σημαντικῶν, πρὸς τὰ ὁποῖα ἡ Αἰγύπτου προσεχώρησε μετὰ σταθερότητος ἀξίας ἰδιαιτέρας ἐκτιμήσεως, ὡς εἶναι π. χ. ἡ προίκισις τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀκτῶν αὐτῆς δι' ἀρίστου συστήματος φάρων, διὰ νέων λιμένων καὶ διὰ βελτιώσεως τῶν παλαιῶν. Μόνος ὁ λιμὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἐσωτερικῷ διαμερίσματι αὐτοῦ, ἀπῆτησε δαπάνην 50 ἑκατομμυρίων νέων δραχμῶν. Ὁ λιμὴν τοῦ Σουεζ ἀπῆτησε δαπάνην 32 ἑκατομμυρίων. Κατὰ τὴν δεκαετίαν 1861—1870 κατασκευάσθησαν γέφυραι μὲν 426, ἐξ ὧν ἡ ἐν Καῖρω διαπερῶσα τὸν Νεῖλον ἀπῆτησε δαπάνην 2,700,000 νέων δραχμῶν, ἔχουσα μήκος 406 μέτρων, διώρυγας δὲ 112, ἐν αἷς ἀριθμοῦνται καὶ αἱ μεγάλαι διώρυγες Ἰσμαηλία καὶ Ἰβραήμια, ἐξ ὧν ἡ πρώτη μεταβιβάζει τὸ ὕδωρ τοῦ Νεῖλου εἰς τὴν ἀρχαίαν τοῦ Σουεζ ἔρημον. Παραλείπομεν τὰ λοιπὰ δημόσια ἔργα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ παντοίων ἐπόψεων συνεδουάσθησαν πρὸς τὴν κοινωνικὴν τῆς Αἰγύπτου προαγωγὴν.

Οἱ κατὰ μέσον ὄρον ἐν τῇ περιόδῳ 1863—1872 ἐνιαύσιοι κατάπλοι ἐντὸς τῶν ὀκτῶ σημαντικωτέρων λιμένων τῆς Αἰγύπτου ὑπολογίζονται εἰς 6,073 πλοῖα, ἐξ ὧν 5,909 ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ, ἀποτελοῦντα χωρητικότητά 2,038,098 τόνων, ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον 345 ἑκαστον. Ἴδου πῶς ἔχει ἡ κατὰ μέσον ὄρον ἐνιαυσία αὐτῆ

κίνησις τῶν κατάπλων καθ' ἑκαστον τῶν λιμένων τῆς Αἰγύπτου. Ἀλεξανδρεία, 3,243 πλοῖα, ἐξ ὧν 3,190 ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ χωρητικότητος 1,246,270 τόνων, ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον 390 ἑκαστον. Πορτ-Σαῖτ, 1,010 πλοῖα, ἐξ ὧν 970 ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ χωρητικότητος 384,474 τόνων, ἤτοι 396 ἑκαστον. Σουεζ, 481 πλοῖα, ἐξ ὧν 440 ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ χωρητικότητος 312,352 τόνων, ἤτοι 709 ἑκαστον. Δαμιέτη, ἐν ἔτει 1872, πλοῖα 713, ἐξ ὧν ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ 702 χωρητικότητος 53,721 τόνων ἤτοι 76 ἑκαστον. Ροσέτη, ἐν ἔτει 1872, πλοῖα 2 ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ χωρητικότητος 29 τόνων. Κοσειρ ἐν ἔτει 1872, πλοῖα 247 ἐξ ὧν 245 ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ χωρητικότητος 20,388 τόνων, ἤτοι 83 ἑκαστον. Σουακίβ, ἐν ἔτει 1872, πλοῖα 163 ἐξ ὧν 153 ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ χωρητικότητος 3772 τόνων, ἤτοι 24 ἑκαστον. Μασαουάχ, ἐν ἔτει 1872, πλοῖα 214, ἐξ ὧν 207 ταχυδρομικὰ καὶ ἐμπορικὰ χωρητικότητος 17,092 τόνων, ἤτοι 82 ἑκαστον. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν προκύπτει ἀφ' ἑνὸς ἡ ἄκρα σημαντικότης τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ κινήσει τοῦ ναυτικοῦ ἐμπορίου τῆς Αἰγύπτου, διότι αὐτὸς μόνον περιλαμβάνει τὰ $\frac{3}{5}$ τοῦ ὅλου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ σχετικὴ μεγαλητέρα χωρητικότης τῶν διαβαινόντων τὴν διώρυγα τοῦ Σουεζ πλοίων διὰ τὸν ὑπερκεάνειον προορισμὸν των. Ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς εἰδικῆς χωρητικότητος ἔρχονται κατόπιν οἱ λιμένες τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Πορτ-Σαῖτ, τῶν ἄλλων λιμένων μᾶλλον πρὸς τὴν μικρὰν τοπικὴν ναυτιλίαν περιοριζομένων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σημαίαν καὶ τὰς προελεύσεις τῶν ἀνωτέρω πλοίων, οἱ λιμένες τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Σουεζ παριστῶσι τὰ ἐξῆς κατὰ μέσον ὄρον φαινόμενα καθ' ἑκαστον τῶν ἐτῶν 1869—1872.

Α'. — Ἐν μὲν τῷ λιμένι Ἀλεξανδρείας κατέπλευσιν 125 πλοῖα Αἰγυπτιακά, 1,114 Ὀθωμανικά, 730 Ἀγγλικά, 223 Αὐστριακά, 188 Ἰταλικά, 163 Γαλλικά, 132 Ἑλληνικά, 82 Ρωσσιικά, 33 Σουηδικὰ καὶ Νορβηγικά, 18 Γερμανικά, 3 τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, 1 Βελγικὸν καὶ 1 Ὀλλανδικόν, προερχόμενα 267 ἐκ τῶν

λιμένων τῆς Αἰγύπτου, 555 ἐξ Ἀγγλίας, 529 ἐκ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, 408 ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ Ἀρχιπελάγους, 255 ἐκ Συρίας, 172 ἐκ Μάλτας, 156 ἐξ Ἰταλίας, 147 ἐκ Γαλλίας 97 ἐξ Αὐστρίας, 96 ἐκ Βαρβαρίας, Τύνιδος καὶ Μαρόκου, 87 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, 55 ἐξ Ἑλλάδος, 30 ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, 27 ἐξ Ἰσπανίας καὶ Γιβραλτάρης, 9 ἐκ Σουηδίας, 5 ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, 3 ἐκ Ρωσσίας, 3 ἐκ Γερμανίας, 2 ἐκ Πορτογαλλίας, 2 ἐξ Ὀλλανδίας, καὶ 1 ἐξ Ἀλγερίας. Β'.—Ἐν δὲ τῷ λιμένι Σουέζ κατέπλευσαν 292 πλοῖα Αἰγυπτιακά, 391 Τουρκικά, 163 Ἀγγλικά, 84 Γαλλικά, 21 Ἑλληνικά, 15 Αὐστριακά, 8 Ἰταλικά, κλπ, προερχόμενα ἐκ τῶν λιμένων τῆς Αἰγύπτου 172, ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς Ἰνδίας 136, ἐξ Ἀραβίας 121, ἐκ Κίνας καὶ Κογκιχινίας 29, ἐξ Ἀδεν 8, ἐξ Ἐνώσεως καὶ Ζανζιβάρης 11, ἐκ τοῦ Περσικοῦ κόλπου 2, ἐκ τῆς Ὀλλανδικῆς Ἰνδίας 2.

Τοιαῦται αἱ πρὸ δεκαετίας τάσεις τῆς Αἰγύπτου εἰς πρόοδον. Ἐκτοτε ἠκολούθησεν αὕτη γενναιοτέρα ὁδὸν μέχρι τῶν τελευταίων συμφορῶν, αἵτινες τὴν ἔρριψαν εἰς τὸ χάος. Ἡ Διώρυξ τοῦ Σουέζ, ἥτις ἐξόχως ἀνεβίβασεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς κλίμακος, ἐχρησίμευσεν καὶ ὡς ὀβελὸς ἐφ' οὗ στρέφεται νῦν τὸ σῶμα τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῆς πυρᾶς, τὴν ὁποίαν ἤναψαν οἱ ἰθαγενεῖς καὶ οἱ ξένοι ἐκμεταλλευταί. Ὁ διεθνὴς τῆς Διώρυγος χαρακτήρ συνδέεται πρὸς τὰ μεγαλεῖτερα συμφέροντα τῆς μεταξὺ Δύσεως καὶ ἀπωτάτης Ἀνατολῆς ἐπικοινωνίας. Ἡ ἐπιπράττεισι τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὴν ναυτικὴν κίνησιν τῆς Διώρυγος ἐφάνη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, διότι κατὰ τὸ ἔτος 1872 ἐπὶ 1,082 πλοίων διαβάντων αὐτὴν τὰ 758 ἦσαν Ἀγγλικά, ἔκτοτε δὲ ἐπετάθη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἡ Ἀγγλικὴ ἐποψις τῆς διὰ Σουέζ ναυτικῆς ἐπικοινωνίας. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ κινήσεως ἐμπορικῆς. Ἐνόσω ὑπάρχει Ἀγγλικὴ Ἰνδία, τὸ ζήτημα τῆς Ἀγγλικῆς Αἰγύπτου θὰ εἶναι ἐπὶ τραπέζης πάντοτε. Ἡ Αἰγυπτὸς εἶναι ἡ ὁδὸς συνάμα καὶ ἡ κλεῖς τῆς Ἰνδικῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἀγγλων.